

LUNDS UNIVERSITET

Campus Helsingborg

Institutionen för service management
och tjänstvetenskap

Examensarbete för kandidatexamen

Typ du är född i fel land liksom, tyvärr

En fallstudie om vilka diskurser som
präglar integrationen av unga
asylsökanden

Hannah Vidberg
Sandra Tinsveds

Antal ord: 14 812

Gruppenr: 36

Handledare:
Malin Espersson

Examensarbete
VT 2017

Sammanfattning

Vad: Kandidatuppsats VT 2017. Lunds Universitet, Campus Helsingborg, institutionen för Service Management.

Titel: Typ du är född i fel land liksom, tyvärr – En fallstudie om vilka diskurser som präglar integrationen av unga asylsökanden.

Syfte och frågeställningar: Syftet med studien är att undersöka vilka diskurser som präglar integrationen av unga asylsökanden. För att besvara syftet utgår vi ifrån följande två frågeställningar: Hur framställer de yrkesverksamma och styrdokumenterna språkligt de unga asylsökande pojkarna? och vilka effekter innebär framställandet för de unga asylsökande pojkarna?

Teori och metod: I denna studie används diskursanalys som både teori och metod och presenteras i båda kapitlen. De teoretiska utgångspunkterna utgår ifrån "svenskhet", makt, performativitet samt diskurser och används som stöd i analyskapitlet. Studien har en kvalitativ forskningsstrategi med ett induktivt synsätt och empirin har samlats in genom intervjuer och dokument.

Analys: Utifrån intervjuerna framgick det att de yrkesverksamma har goda intentioner vad gäller arbetet med de unga asylsökande pojkarna men att de ändå faller tillbaka i att reproducera en svenskhetdiskurs. Denna reproduktion är ett resultat av de yrkesverksammas föreställningar om hur andra samhällsaktörer ser på pojkarna. Detta i sin tur leder till att pojkarna förväntas genomgå en anpassningsprocess till den svenska kulturen där integration ses som det slutgiltiga målet.

Slutsatser: De slutsatser som framkommit från analysen är att de yrkesverksamma blir en del i att reproducera diskursen kring vad svenskhet innebär, trots sina goda intentioner, vilket bidrar till en framställning av de unga asylsökande pojkarna som "icke-svenskar". Den andra slutsatsen är att ungdomarna själva ansvarar för att integreras i samhället och för att motbevisa de existerande föreställningar som råder.

Nyckelord: Integration, diskurs, svenskhet, makt, performativitet, inkludering/exkludering.

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING	1
FÖRORD	4
1. INLEDNING.....	5
1.1 INTEGRATIONSFORSKNING PÅ OLIKA NIVÅER	5
1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	7
1.3 AVGRÄNSNING	7
1.4 DISPOSITION.....	8
2. TEORETISK REFERENSRAM	9
2.1 DISKURS SOM TEORI	9
2.2 DEN PERFORMATIVA HANDLINGEN.....	10
2.3 MAKT I FORM AV INKLUDERING OCH EXKLUDERING	11
2.4 "SVENSKHETEN" - VI OCH DOM.....	13
3. METOD.....	16
3.1 VAL AV METOD	16
3.2 URVAL AV INTERVJUPERSONER OCH STYRDOKUMENT	17
3.3 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT.....	19
3.3.1 <i>Intervjuernas genomförande</i>	19
3.3.2 <i>Lgr 11 och BBIC</i>	20
3.3.3 <i>Kodning genom diskursanalys</i>	21
3.4 METODKRITIK	22
4. ANALYS	24
4.1 GODA INTENTIONER SOM ÄNDÅ LEDER TILL REPRODUKTION AV "SVENSKHETSDISKURSEN"	24
4.1.1 <i>Utestängande procedurer</i>	28
4.2 ATT BLI SVENSK - EN ANPASSNINGSPROCESS.....	32
4.2.1 <i>Integrering som slutgiltigt mål – går det?</i>	36
5. SLUTSATSER OCH DISKUSSION	40
5.1 SLUTSATSER.....	40
5.1.1 <i>Reproduktion av svenskhetsdiskursen</i>	40

5.1.2 Integrering som eget ansvar	41
5.2 DISKUSSION	42
KÄLLFÖRTECKNING	44
BILAGA 1 – INTERVJUSHEMA	47

Förord

Vi vill först och främst tacka vår handledare Malin Espersson som har ställt upp med sin tid och gett oss stöttning genom hela uppsatsskrivandet. Hennes goda råd och engagemang har varit en motivationsfaktor genom hela skrivprocessen. Vi vill även tacka alla intervjupersoner som har tagit sig tid att ställa upp på intervjuer. Till sist vill vi tacka varandra för det samarbete som lett fram till ett examensarbete som vi båda kan vara stolta över.

Uppsatsen har gett oss insikter i att den kunskap vi besitter efter att ha studerat programmet Equality and Diversity Management är unik och av stor betydelse för jämställdhets- och mångfaldsarbetet inom området för Service Management.

Helsingborg, maj 2017

Hannah Vidberg och Sandra Tinsveds

1. Inledning

I detta inledande kapitel kommer en problembakgrund samt vad vi vill bidra med till fältet att presenteras. Därefter introduceras syfte och frågeställningar samt vilka avgränsningar som har gjorts. Till sist följer en kort disposition över uppsatsen.

1.1 Integrationsforskning på olika nivåer

Huvudtiteln för denna uppsats *Typ du är född i fel land liksom, tyvärr* är ett citat från en av intervjuerna vi höll i samband empiriinsamlingen. Citatet speglar hur den rådande normen kring svenskhet verkar exkluderande för individer som inte anses ingå i den. Att integreras i det svenska samhället är avgörande när en person kommer som nyanländ till Sverige (Mattsson 2005). Dilemmat som uppstår vid integrationsprocessen är bland annat faktorer som berör inkludering och exkludering vilket är en form av maktförhållande. Integrationsprocessen styrs av normer och privilegier som endast en viss grupp i samhället innehar (De los Reyes 2005).

Inom fältet för integration finns det tämligen lite forskning som inriktar sig på språkliga föreställningar mellan yrkesverksamma och unga asylsökanden. Likaså gäller forskning som berör vilken effekt ordanvändning i anslutning till integration har. En författare som presenterar ett samhällsperspektiv på integrationsbegreppets betydelse, användning och utveckling är Brännström (2015). Hon diskuterar den historiska utvecklingen av hur "invandrapolicyn" övergick till att benämnas "integrationspolicyn". Hon beskriver förändringsprocessen avseende betydelsen och användningen av denna policy och beskriver hur statliga myndigheter uppmanades att undvika termen "invandrare" och istället tala om "nyanlända" eller "personer med utländsk bakgrund". Detta syftar till att lyfta bort fokus från kulturella och etniska skillnader samt att placera människor i homogena grupper och istället fokusera på att stödja lika rättigheter, mångfald och ömsesidig respekt (Brännström, 2015:47 - 52).

En del forskning som redan existerar inriktar sig på att undersöka hur immigranter integreras i det svenska samhället och den svenska kulturen. Infallsvinklar inom detta område kan till exempel vara skolan och socialtjänst och vilka förutsättningar och utmaningar unga asylsökanden möter i sin väg mot integration. Eliassi (2017) har i sin artikel valt att analysera vilka föreställningar om integration och rasism som finns bland socialarbetare i Sverige samt hur de bemöter detta inom sina institutioner och i samhället. Eliassi (2017) beskriver att det finns en stereotyp bild av Sverige som en internationell vinnare vad gäller social rättvisa, solidaritet och jämställdhet men att den existerande rasismen på detta sätt ignoreras. Artikeln bidrar till att visa på vikten av att lyssna på marginaliserade

grupper för att förstå och utmana processer av ojämställda maktrelationer. Det är också essentiellt att undersöka språket som socialarbetare använder sig av för att synliggöra vilka föreställningar som konstrueras gällande marginaliserade grupper. Även hur sociala ojämlikheter befinner sig inom strukturella arrangemang blir synligt genom att studera språket (Eliassi 2017:13). Dychawy Rosner (2016) har i sin artikel valt en infallsvinkel där hon studerar rådande problem i samband med migrationssituationen i Sverige. Artikeln fokuserar på generellt strukturerade och samexisterande problem som är relaterade till social segregation och socialt skydd. Detta i anslutning till socialt arbete samt socialt pedagogiska program vilka är inriktade på nyanlända personer. Här påvisar skribenten vikten av ett integrationsarbete för socialarbetare och socialpedagoger då dessa kan ha en inverkan på nyanlända individers sociala välmående (Dychawy Rosner 2016:8). Eliassi (2017) och Dychawy Rosner (2016) kan således representera ett socialtjänstperspektiv på integration.

Nilsson Folke (2017) bidrar i sin avhandling med en annan viktig aspekt, nämligen en individaspekt där de nyanlända elevernas upplevelse och erfarenheter av det svenska skolsystemet framträder. Mestadelen av den existerande forskningen utgår ifrån de yrkesverksamma aktörernas perspektiv av unga nyanlända och Nilsson Folke (2017) fyller därmed en viktig lucka i forskningen. Även Tholin (2014) har en mer individfokuserad aspekt i sin avhandling. Han väljer att analysera olika slags styrdokument för att se om den svenska kulturen och det svenska språket eller "svenskheter" används som en norm vid undervisning och bedömning av studenter. Dokumenten som har undersökts är de som berör engelskspråkiga studier och inriktar sig inte direkt på unga asylsökanden utan generellt på elever inom skolan. En relevant aspekt i Tholins (2014) studie är den språkligt inriktade analysen av styrdokument som används för att urskilja mönster i materialet och identifiera maktstrukturer. Tholin (2014:258) talar om den svagaste gruppen som perspektiv när han gör sin analys. Han visar att elever med en annan etnisk bakgrund än svensk är mindre benägna att lyckas i skolan än studenter med svensk bakgrund. Det Tholin (2014:262 - 263) bland annat kom fram till i sin studie var att för att studenterna ska uppnå högsta betyg i engelskundervisningen måste de ha stor kunskap i svenska och ibland till och med bättre kunskap i svenska än i engelska. Många elever har i sina hemländer läst engelska men har ingen kunskap i svenska. För att ge alla elever lika möjligheter, om översättning ingår som ett kriterium i kursplanen, bör kravet istället vara att översätta engelska till och från vilket annat språk som helst. Även Nilsson Folke (2017:112) trycker på vikten av att ta tillvara på unga asylsökandes modersmål och tidigare kunskaper som en möjlighet för deras lärande.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med studien är att undersöka vilka diskurser som präglar integrationen av unga asylsökanden. I studien utgår vi från två frågeställningar för att besvara syftet och tanken är att den andra frågeställningen bygger vidare på den första. Frågeställningarna är följande:

- Hur framställer de yrkesverksamma och styrdokumenterna språkligt de unga asylsökande pojkarna?
- Vilka effekter innebär framställandet för de unga asylsökande pojkarna?

1.3 Avgränsning

Denna fallstudie har formats utifrån vårt intresse gällande ett integrationsprojekt som Forskning och utveckling (FoU) vid Helsingborgs stad driver. Projektet syftar till att skapa förutsättningar för unga asylsökande pojkar som är analfabeter att integreras i arbets- och samhällslivet (fou.helsingborg.se). Således är det utifrån detta projekt som syftet har växt fram.

De yrkesverksamma som studeras i studien är lärare från samma gymnasieskola och boendecoacher från tre olika HVB-hem. Anledningen till att unga asylsökande pojkar studeras är att majoriteten av dem som kommer till Sverige är pojkar (Regeringskansliet 2016:7). Därav valet att inte studera både pojkar och flickor. Styrdokumenterna som har analyserats är Lgr 11 som är läroplanen lärarna använder sig av och BBIC (barns behov i centrum) som boendecoacherna använder som stöd i sitt arbete. Dokumenten styr de yrkesverksammas arbete och blir därför relevanta att studera ur den aspekt att även de får en språklig inverkan på pojkarnas integration.

Vi anser att det finns begränsad forskning kring föreställningar som uppstår mellan lärare och boendecoacher och unga asylsökanden. Det är därför betydelsefullt för oss att studera och avslöja rådande mönster i den språkanvändning som de yrkesverksamma använder sig av. Detta för att se hur det i sin tur kan framställa maktpositioneringar i samhället, exempelvis genom hur exkludering av det ”icke-svenska” och inkludering av det ”svenska” sker (De los Reyes 2005). Språkanvändning kan studeras genom att undersöka rådande diskurser i anslutning till performativitet och därigenom finna exempelvis maktstrukturer. Diskursanalys innebär att språket analyseras (Börjesson 2003: 19) och i denna studie kommer diskursanalysen att gå hand i hand med performativitet. Performativitet är ett begrepp som innebär att språk inte endast uttrycker en befintlig verklighet utan tvärtom bör det

ses som en aktiv handling som skapar den bild vi har av verkligheten (Ambjörnsson 2006:136 – 137). Genom att studera vilka diskurser som existerar i anslutning till styrdokument och intervjuer kan performativitet användas för att förklara språkets verkan snarare än dess betydelse. Följaktligen innebär det att vårt språk inte är verkningslöst utan kan ge efterföljande effekter. Diskurser och performativitet i anslutning till föreställningar kring unga asylsökanden blir således ett område som vi vill bidra vidare till.

1.4 Disposition

Efter detta första inledande kapitel där problembakgrund, syfte och frågeställning presenteras följer teorikapitlet. Då vi använder oss av diskursanalys som både teori och metod har vi tagit beslutet att göra en mer djupgående presentation av den i teoriavsnittet. Detta för att läsaren ska få en bättre förståelse för hur den även används som metod. Därav anledningen till att teorin presenteras före metoden. Det tredje och efterföljande kapitlet blir således metoden som redovisar hur studien har genomförts och vilka tillvägagångssätt som använts. Analysen står för det fjärde kapitlet och presenterar med hjälp av teorierna de empiriska fynden. Det femte och avslutande kapitlet redogör för de slutsatser som dragits utifrån analysen. Här förs även en diskussion kring vad studien har bidragit med och förslag till vidare forskning.

2. Teoretisk referensram

I detta kapitel presenteras teorier och begrepp som är centrala för studien. Vi har valt att placera teorikapitlet före metoden i denna studie. Anledningen till detta val av placering är att vi har använt oss av diskursanalys som både teori och metod. Vi anser att en mer ingående förklaring i teoridelen tydliggör förståelsen av hur diskursanalys även används som metod.

2.1 Diskurs som teori

Som Bergström och Boréus (2012:353) skriver så är det inte självklart att använda sig av uttrycket diskursanalys. En skulle istället kunna tala om exempelvis diskursteori men problematiken kring det ligger i att benämningen brukar kopplas till bestämda teoretiska utgångspunkter. Detta är svårt då diskursanalys betonar både teori och metod. Fokus i detta avsnitt ligger på diskurs som teori med hänsyn till dess koppling till metod. Foucault (1993) fungerar som utgångspunkt med sina resonemang om diskurser och dess utestängningsprocedurer.

Diskurser är tätt förkopplade till makt i den mening att språkliga mönster sätter gränser för en individs tanke - och handlingssätt (Bergström & Boréus 2012:354). Foucault (1993:8) menar att en diskurs kan framstå som icke anmärkningsvärd men de förbud som finns kring diskursen avslöjar dess förbindelse till begär och makt. Eliassi (2017:18) tydliggör det som Foucault beskriver genom att förklara hur relationen mellan immigranter och svenskar kan uppfattas som ömsesidig när det i själva verket endast är svenskar som har tillgång till makt i diskursen. Detta leder oss in på Foucaults resonemang kring de tre största utestängningsprocedurerna. Den första och mest välkända är *förbudet* vilken innebär att "alla vet att man inte får säga allt, att man inte kan tala om vad som helst när som helst och, slutligen, att inte vem som helst får tala om vad som helst" (Foucault 1993:7). Han talar om att det finns tre olika typer av förbud som genomskär, förstärker eller tar ut varandra. Dessa tre förbud är tabuartade objekt, ritualer för olika tillfällen och det subjekt som har privilegiet eller den exklusiva rätten att tala. Dessa förbud skapar gallringar som kan vara mer eller mindre lätta att ta sig igenom och vilka ständigt genomgår förändringar (Foucault 1993:7 – 8). Den andra utestängningsproceduren är *motsättningen mellan vansinne och förnuft* som inte är ett förbud utan snarare en uppdelning och ett förkastande. Denna mekanism innebär att den som i samhället betraktas som utan förnuft producerar en diskurs som inte får röra sig fritt så som andras. Ibland kan dennes yttringar uppfattas som obefintliga med brist på sanning eller relevans och även utan makt att legalisera en gärning eller ett kontrakt (Foucault 1993:8). Den tredje utestängningsproceduren är *motsättningen mellan det sanna och det falska* som Foucault menar är i ständig rörelse och inte kan

verka utan tvång eller en viss mängd våld. Han beskriver att viljan till sanning stöder sig, precis som de andra utestängningsprocedurerna, mot en institutionell pelare som hela tiden förstärks och förnyas genom en tröghet inom olika institutioner. Den förnyas även genom hur kunskap värderas, distribueras och fördelas samt tillerkänns i samhället. Följaktligen har viljan till sanning en tendens att utöva press och tvingande makt över andra typer av diskursformer (Foucault 1993:10 – 11, 13).

2.2 Den performativa handlingen

Butler (1993:16) skriver i sin bok *Bodies that matter* att performativitet i första hand bör förstås som en upprepande handling där diskursen producerar de effekter som den namnger. Performativitet kan således inte ses som en enstaka eller avsiktlig handling. Butler (1993) menar också att kroppar och kön är två separata ting och genom att särskilja diskurser och sociala normer från biologi så dekonstrueras tanken om att kön är något en föds med, det är snarare något en får. Performativitet i samband med kön är i detta sammanhang inte någonting som en viss person är utan ses snarare som en ritualiserad och socialt konstruerad norm som en följer. Kön är en form av diskurs som är något flytande som bryts ner och återupprättas, det är ständigt i dekonstruktion. Den performativa handlingen menar att kön skapas genom individers kroppsliga och språkliga yttranden och att mönster kan skapas på grund av dessa upprepande yttranden, vilka kategoriserar en individ som kvinna eller man. I denna studie utgår vi från Butlers (1993) sätt att se på performativitet men sätter det istället i relation till ”svenskhet”. Nilsson Folke (2017:53) talar i likhet med Butler (1993) om performativitet som en handling beroende av upprepningar av normer vilket skapar en effekt. Nilsson Folke (2017) refererar till Ahmed (2006) då hon talar om performativitet och hur en enkelt följer normer för att de är bekanta. Ett ifrågasättande av normer skapar obehag och oönskad uppmärksamhet. Begreppet performativitet är en central faktor i denna studie för att i relation till diskurser synliggöra mönster och föreställningar utifrån hur de yrkesverksamma talar om de unga asylsökande pojkarna. Språket avspeglar inte endast en version av verkligheten utan bör ses som den aktiva handling som skapar en persons syn på verkligheten. När ord uttalas i olika sammanhang påverkas och förändras den sociala situationen (Ambjörnsson 2006:136). De yrkesverksammans intervjuvar har därför analyserats efter performativa uttalanden för att finna mönster kring föreställningar. Vi är medvetna om att även vi i viss mån utför en performativ handling genom att använda ord som exempelvis ”svensk”, ”icke-svensk” integration och nyanlända.

2.3 Makt i form av inkludering och exkludering

Makt är ett brett begrepp som kan ta sig uttryck på många olika sätt beroende på vad en ställer det i relation till. I denna studie är det relevant att tala om makt i anknytning till relationen mellan de yrkesverksamma och de unga asylsökande pojkarna. Således är det maktförhållandet som råder mellan dessa två som är i fokus.

De los Reyes (2005:233) menar att integrationstänkande och diskriminering bör ses som sociala tillämpningar som sker inom ett maktområde och som får betydelse när det sätts i relation till idén om en underlägsen andra. Hon tillämpar ett intersektionellt perspektiv för att förstå maktrelationer i Sverige och de flerdelade diskrimineringsformer som uppkommer från maktutövandet. Intersektionalitet används bland annat för att förstå hur olika kategorier bidrar och samverkar till maktordningar. Det handlar således inte om en typ av makt baserat på till exempel etnicitet utan det finns flera kategorier som överlappar varandra och skapar maktrelationer (Eriksson-Zetterquist & Styhre 2007). Vi har inte tillämpat ett intersektionellt perspektiv i denna studie och kommer därför inte att lämna vidare utrymme för diskussion kring det. Emellertid har de los Reyes (2005:234) ändå varit aktuell i resonemangen kring makt då hon bidrar med infallsvinklar på maktpositioneringar utifrån en diskursiv konstruktion. Hon talar om den annorlunda andra som antas bli delaktig i det svenska samhället genom en integrationsprocess, en process som stigmatiserar, reglerar och exkluderar den andras närvaro genom strukturell diskriminering. Vidare talar hon om fenomen som är omöjliga att justera bort utan att rucka på den ordning som favoriserar människor, normer, praktiker och symboler som uppfattas som "svenska". Samtidigt exkluderar, missgynnar och underordnar denna ordning människor som anses vara utanför "svenskheten" (De los Reyes 2005:234). Således är fokus för maktutövande närvaron av normer som utesluter, stigmatiserar och naturaliserar underordning. Utöver detta är det av vikt att uppmärksamma de utnyttjanderelationer som möjliggör att en privilegierad grupp i samhället tilldelas samhällets materiella och symboliska resurser medan andra förnekas ta del av dessa (De los Reyes 2005:233). De los Reyes diskuterar även att "svenskhets" inte kan ses som ett essentiellt tillstånd där utseende, uppträdandekoder, historiska rötter och kulturella värderingar räknas in. Det kan heller inte formella krav som svenskt medborgarskap eller att vara född och uppvuxen i Sverige ses som för att bli upplevd och accepterad som svensk. Emellertid sker en bedömning utifrån detta ständigt baserat på en föreställning kring vad "svenskhets" är eller inte är och utifrån detta skapas betydelsefulla komponenter som till exempel reglering av rättigheter, befogenheter och möjligheter i det svenska samhället. "Svenskhets" eller att "vara svensk" är inga stadiga kategorier, de måste hela tiden återskapas och upprätthållas genom att de sätts i relation till något annat. I och med detta skapas kategorier genom särskiljande processer av

inkludering och exkludering. Historiskt sett har detta konstruerat invandring som något problematiskt och som en motsats till det idealiska svenska. Begreppet integration är i detta sammanhang något normativt som ger uttryck för en vision kring hur samhället bör se ut. Det blir en process där riktningen uppfattas som positiv och eftersträvansvärd (De los Reyes 2005:235).

Eliassi (2017) har en annan inriktning till skillnad från De los Reyes (2005) där han analyserar diskursen bland socialarbetare i Sverige med fokus på integration och rasism inom socialtjänsten och det svenska samhället. Trots att artikeln centrerar sig på rasism i anslutning till integration har den ändå varit relevant för oss då den även diskuterar maktrelationer i anslutning till integration. Artikeln tar upp vikten av att lyssna på marginaliserade grupper för att förstå och utmana processer som skapas av ojämställda maktrelationer. Eliassi (2017:18) beskriver att idén om integration ses som en ömsesidig relation mellan immigranter och svenskar vilken uppfattas som ett demokratisk närmande till ett inkluderande samhälle. Trots detta ger inte den här påstådda ömsesidigheteten tillräcklig uppmärksamhet åt det faktum att svenskar har tillgång till makt i diskursen avseende inkludering och exkludering av immigranter. Ramen för dagens integrationsdiskurs är baserad på ojämställt anordnade relationer av över- och underordning där den dominanta vita svenska gruppen bestämmer över samhällsmakten och resurserna.

Makt går att förstå genom inkluderande och exkluderande mekanismer där en privilegierad grupp fördelaktigt tilldelas samhälleliga resurser medan andra nekas tillträde till dessa (De los Reyes 2005). I anslutning till "svenskhets" kan vi koppla ihop detta med både Hertzberg (2003) och Mattssons (2005) diskussion kring språk och kultur. Den som exempelvis talar "rätt" typ av svenska vinner fördelar på arbetsmarknaden samtidigt som den som talar "fel" svenska anses stå utan chans till framgång inom den svenska arbetsmarknaden (Hertzberg 2003:151–152). Mattssons (2005:149) fem principer redogör även dem för exkluderingsmekanismer som utesluter de individer som inte anses passa in i ramen för "svensk". Att definieras som svensk av andra genom bland annat normer skapar följaktligen en inkludering och acceptans i samhället. Integration kan således ses som det slutgiltiga målet där en individ behärskar det svenska språket och den svenska kulturen (De los Reyes 2005:235). Uppnås inte detta exkluderas individen från samhället genom att nekas tillgång till den svenska arbetsmarknaden (Hertzberg 2003:151 – 152). Integrationsprocessen blir en process i att göra "icke-svenskar" till "svenskar" för att dessa också ska få ta del av de samhälleliga fördelarna. En individ kan däremot inte ta del av dessa förrän den har blivit "svensk" och det finns många hinder på vägen mot "svenskhets" som gör att en person från samhällets sida inte accepteras som "svensk" (Mattsson 2005:149).

2.4 “Svenskheten” - Vi och dom

Mattsson (2005:149) skriver i sin artikel om fem återkommande principer där gränser för ”svenskhet” dras. Hon vill lyfta fram några grundläggande idéer kring hur en person kan klassificeras som ”svensk” eller ”icke-svensk”. Den första principen för att ses som “svensk” är baserad på att en är född i Sverige. Den andra principen är att “svensk” förknippas med ett svenskt medborgarskap och följaktligen är den tredje principen baserad på blodsband vilket innebär att en är “svensk” när båda ens föräldrar är födda i Sverige. Det kan här talas om “helsvenska” och “andra generationens invandrare” eller “personer med utländsk bakgrund” då antingen en eller båda föräldrarna är födda i ett annat land än Sverige. Den fjärde principen utgår ifrån kultur eller språk. Att vara “kulturellt svensk” kan innebära exempelvis föreställningar om att vara kristen, västerländsk och modern och att ha svenska som modersmål. Den femte och sista principen är baserad på utseende där en person kan se “typiskt svensk” ut vilket kan likställas med att vara vit. Dessa olika definitioner av att vara “svensk” skapar en uteslutande atmosfär som försvårar chansen för personer med utländsk bakgrund att bli en del av samhället, antingen för att de har rötter i ett annat land eller för att de ser annorlunda ut än “den typiska svensken”. Mattsson (2005:140–143) talar om ett teoretiskt forskningsperspektiv som kallas kritiska vithetsstudier vilket innebär att vithet kan ses som en strukturellt privilegierad och överordnad position där rasism tillskriver fördelar till “vit”. Kring maktrelationer kan rasism skapas där “vithet” är normen som ställs i relation till att vara “icke-vit”. En socialt uppkommen idé är att normerade vita personer utgör en unik grupp som innefattar eftersträvansvärda egenskaper. Modernitet och utveckling knyts fortfarande till idén om vithet och tanken om att Europa är “de vitas” kontinent och i Sverige har invandringen kommit att ses som ett hot mot svenskhetens gränser.

På arbetsmarknaden föreslås det att en person som kommer som nyanländ bör försöka anta en “svenskhet”. En person ska alltså försöka anta någon av Mattssons (2005) fem principer och bli sedd som ”svensk” för att öka sina chanser på arbetsmarknaden. I relation till arbetsgivarens krav kan en ungdoms brister generellt vara baserade på resonemang och föreställningar om kulturella skillnader. I Sverige kan även ordet “invandrare” kopplas till sociala problem och att de som kategoriseras som “invandrare” är bidragsberoende, kriminella, har patriarkala värderingar och står utanför samhället. Att vara “svensk” blir därmed en position i en maktrelation där sättet att agera som svensk innebär en maktpositionering som utnyttjas av de föreställningar som råder. Att erhålla en “svenskhet” som position i samhället är inte någonting som bekräftas av att en person exempelvis är född i Sverige, har svenskt medborgarskap eller identifierar sig som svensk, den måste även ses som “svensk” av andra människor (Mattsson 2005:145–148)

Hertzberg (2003:3) skriver i sin avhandling om på vilket sätt arbetsförmedlare skildrar och tolkar hinder, problem och möjligheter som ungdomar med en annan etnisk bakgrund än svensk möter i arbetslivet. Studien syftar till att undersöka hur deras skildringar och tolkningar relaterar till kultur, etnicitet, nationalitet och invandring. Hertzberg (2003) gör således också en typ av diskursanalys där han bland annat frågar hur arbetsförmedlarna beskriver ungdomar som av varierande skäl inte räknas till gruppen svenskar. Trots att avhandlingen är skriven för över tio år sedan är den fortfarande aktuell idag och relevant för vår studie i den aspekt att den också undersöker föreställningar hos arbetsverksamma runt unga med annan etnisk bakgrund. Hertzberg (2003:149) skriver även om hur det från intervjumaterialet har framkommit att det svenska språket är en av de viktigaste förklaringarna till varför ungdomar med annan etnisk bakgrund än svensk har det svårare att komma in i arbetslivet. Han undersöker hur språk och språkideal nyttjas för att reproducera gränsen mellan det ”svenska” och ”icke-svenska”. Detta undersöks genom att studera hur intervjupersonerna knyter förmågan till att kommunicera på svenska till omständigheter som bland annat kultur, etnicitet och invandring. Hertzbergs (2003) diskussion kring det svenska språket går också att knyta an till Mattssons (2005) fjärde princip som utgår ifrån språk eller kultur där hon menar att vara ”kulturellt svensk” bland annat innebär en föreställning om att ha svenska som modersmål.

Hertzberg (2003:149) redogör för att det i intervjuerna tydliggörs att hur nyanlända talar och förstår svenska är centralt. Dåliga kunskaper i svenska anses som ett problem på grund av att det gör det svårt för dessa ungdomar att få arbete och etablera sig på den svenska arbetsmarknaden. Således ses kunskaper i svenska som avgörande för att nå framgång på arbetsmarknaden. Vad som ytterligare framkommer i studien är att all typ av svenska inte ses som godtagbar. Definitioner som ”bra svenska”, ”halvspråkighet” och ”Rinkebysvenska” identifieras och de två sistnämnda anses otillräckliga för det svenska arbetslivet. Detta går att sammankoppla med en exkludering av dem som inte talar ”korrekt svenska” (Hertzberg 2003:151 – 152). Språk är således inte bara en intellektuell förmåga eller kunskap utan också ett samhällsfenomen. Språket går att sätta i anslutning till sociala erfarenheter, relationer och även maktrelationer. Att lära sig det svenska språket är en viktig process i att socialiseras in i samhället genom att införliva tanke- och tillvägagångssätt. Språket fungerar som ett verktyg för att distansera sig själv från andra inom en grupp och med det även fastställa tillhörighet och socialt avstånd (Hertzberg 2003:152).

Då diskurser och likaså Foucaults tre utestängningsprocedurer är tätt förenade med makt kan ett samband utläsas mellan den exkludering som både Hertzberg (2003:151 – 152) och De los Reyes (2005:235) talar om. Exkludering blir således en form av utestängningsprocedur som bland annat

skapar gränser för det sanna och falska. Även Mattssons (2005:149) fem principer kan ses som utestängningsprocedurer för att stänga ute det "icke-svenska" och definiera det riktiga, det "svenska". Detta påvisar även att Foucaults (1993) utestängningsprocedurer går att applicera på svenskhet och genom vilket vi skapar ett "vi och dom".

3. Metod

I följande metodkapitel redogör vi för vilka metodval som har gjorts och varför. Vi motiverar vilka urval som har varit väsentliga, beskriver studiens utförande samt presenterar eventuella fallgropar. Avsikten med kapitlet är att läsaren ska få en överblick över vilka metodologiska utgångspunkter som har legat till grund för studien.

3.1 Val av metod

I denna studie har vi valt att utgå från en kvalitativ forskningsstrategi då syftet och frågeställningarna snarare ställer krav på fokusering av ord än kvantitet vid insamling och analys av empiri. Detta innebär att vi har använt ett tolkande synsätt där vi undersökt hur intervjupersonerna tolkat och uppfattat den sociala verklighet som de arbetsmässigt befinner sig i med de unga asylsökande pojkarna. Individens förmåga att konstruera och skapa bidrar till en bild av den sociala verkligheten som ständigt föränderlig (Bryman, 2008:40–41). Följaktligen har den ontologiska ståndpunkten i studien varit konstruktionistisk, vilket innebär att sociala aktörer ständigt bildar sociala företeelser. Det är inte endast det sociala samspelet som skapar sociala företeelser utan de befinner sig även i ett tillstånd av konstant revidering. De sociala aktörerna i denna studie har varit de yrkesverksamma lärarna och boendecoacherna som arbetar med de unga asylsökande pojkarna. De yrkesverksammas intervju svar har analyserats och undersökts genom hur ordvalet skapar en social företeelse. Följaktligen innebär detta att framställningen av den sociala verkligheten utgörs av konstruktioner i studien. Vi har därför presenterat en ofullständig men specifik bild av hur den sociala verkligheten kan se ut. Således hade en annan version av verkligheten kunnat introduceras om till exempel en annorlunda inriktning valts för att genomföra studien. Vi kan därför som forskare endast studera olika slags sätt att begripa, uppfatta och förklara en viss typ av fenomen (Bryman 2008:37). Undersökningen av styrdokumentet och de yrkesverksammas föreställningar om gruppen unga asylsökande pojkar är därmed ett sätt att undersöka vilken påverkan de får i just detta skilda sammanhang. Den konstruktionistiska problemforskningen inriktar sig på att analysera hur idéer och kunskap rörande avvikare av olika typer skapas och återskapas på olika samhällsarenor. I intervjuerna med de yrkesverksamma har därför språket varit en viktig del i konstruktionen av verkligheten. Genom att intervjupersonerna namnger saker, grupperingar och händelser skapar de ett sammanhang och därav en version av verkligheten (Börjesson & Palmblad 2007:9 – 10). Den här typen av forskningsstrategi har varit relevant ur den aspekten att vår studie har inriktat sig på tolkningar av den sociala verkligheten som intervjupersonerna befinner sig i. De yrkesverksamma

vistas i en miljö som är i ständig förändring och det är hur de talar om denna som är betydelsefull att fånga.

Den epistemologiska utgångspunkten i studien har varit hermeneutisk. Hermeneutik innebär en strävan efter att förstå hellre än att endast begripa något intellektuellt sett och är en form av tolkningslära som kan vara till hjälp när en vill försöka förstå irrationella handlingar. Denna epistemologiska ståndpunkt kan användas för att tolka exempelvis människors handlingar och dessa tolkningar kan även bidra till att se ett resultat av en persons handling, exempelvis genom skrifter och bilder såsom böcker och målningar (Thurén 2007:94 – 95). Den hermeneutiska ståndpunkten har varit väsentlig i vår studie då vi tolkat hur de yrkesverksamma talat om de unga asylsökande pojkarna. Den har även varit central för att tolka hur pojkarna framställs i styrdokumentet som lärarna och boendecoacherna använder sig av.

Studien har haft en induktiv ansats vilket innebär att utgångspunkten befunnit sig i det empiriska materialet och att slutsatser byggts upp utifrån detta (Alvehus 2013:109). Vi har använt oss av en diskursanalys som både metod och teori i denna studie vilket resulterat i att de diskursiva ramar som är väsentliga avgjorts utifrån intervjuerna. Vi har således låtit den insamlade empirin bestämma vad som varit relevant för studien (Börjesson & Palmblad 2007:15). Eftersom att vi har bestämt relevanta teorier och slutsatser baserat på den insamlade empirin är det givet att en induktiv metod varit lämpligast (Bryman 2008:28). Följaktligen har de empiriska fynden styrts vilka teorier och centrala begrepp som använts. Diskursanalysen har däremot redan från början varit given som både metod och teori då denna är en del i att uppnå syftet.

3.2 Urval av intervjupersoner och styrdokument

När arbetat med att kontakta personer för intervju inleddes hade vi till en början hjälp av en kontaktperson involverad i integrationsprojektet vid FoU i Helsingborg. Denna kontaktperson förmedlade kontaktuppgifter till personer som kunde tänka sig att ställa upp på intervju. Vi tog sedan kontakt med personerna på egen hand för att säkerställa om intresset fanns kvar och därefter bokades intervju in. Vi tog kontakt med lärare och boendecoacher som ansågs relevanta för studien utifrån kriteriet att personerna arbetade med unga asylsökande pojkar i åldern 16 – 18 år. Allteftersom intervjuerna genomfördes fick vi kontakt med ytterligare respondenter genom de intervjupersoner vi redan hade kontakt med. Ett snöbollsurval gjordes således i den bemärkelsen att kontaktuppgifter till kollegor förmedlades vidare till oss (Ahrne & Svensson 2011:43). Till en början var meningen att

studien skulle undersöka unga asylsökande pojkar som var analfabeter men varefter som intervjuerna hölls valde vi att istället fokusera på unga asylsökande pojkar överlag, då intervjuaren inte enbart var inriktade på analfabeter. Det faktumet att vissa pojkar var analfabeter var aktuellt för lärarnas arbetssätt men påverkade inte boendecoachernas arbete.

I denna studie genomfördes intervjuer och dokumentgenomgångar för empiriinsamlingen. Ett målinriktat urval gjordes då intervjupersonerna och dokumenten valdes utifrån relevans och koppling till frågeställningarna (Bryman 2008:434). Sammanlagt intervjuades sju yrkesverksamma personer där fyra bestod av boendecoacher och tre av lärare. Vi valde att ge intervjupersonerna anglosaxiska pseudonym för att undvika att själva lägga in någon värdering i vad som ansågs som svenskklingande namn eller inte. Det lades heller ingen vikt vid intervjupersonernas ålder eller bakgrund då detta inte ansågs relevant för studien, vi fokuserade enbart på intervjupersonernas språkanvändning. De tre lärarna tilldelades namnen Melissa, Maria och Ellie och arbetade på samma gymnasieskola. Boendecoacherna tilldelades namnen Lilly, Liam, Charlie och John och kom från tre olika HVB-hem, boenden för unga asylsökande pojkar. Det fanns även andra aktörer som arbetade med pojkarna, exempelvis socialsekreterare och advokater vilka inte var lika aktuella att intervjuas för denna studie. Detta då deras relation till pojkarna inte var lika nära och att möten inte skedde dagligen. Således var anledningen till att vi valde att endast intervjuas yrkesverksamma i form av lärare och boendecoacher faktumet att de träffade och arbetade med pojkarna på daglig basis. Det blev även avgörande för att respondenterna skulle kunna besvara intervjufrågorna som rörde pojkarnas vardag.

Vi var medvetna om att urvalet vi gjorde uteslöt de unga asylsökande pojkarnas perspektiv. Detta var problematiskt ur den aspekt att endast personalen kom till tals vilket bidrog till ett maktförhållande där pojkarna inte fick sin röst hörd. Nilsson Folke (2017) har däremot bidragit med att synliggöra den aspekten genom att hon skrivit om nyanlända elevers upplevelser gällande det svenska skolsystemet. Emellertid valde vi ett perspektiv som fokuserade på de yrkesverksamma och hur de framställde gruppen unga asylsökanden genom hur de talade om dem, på så sätt bidrog vi ändå till att avslöja ett maktförhållande. Trots att vi konstaterade att det behövdes mer forskning kring unga asylsökandes perspektiv (Nilsson Folke, 2017:13) ansåg vi även att det fanns en avsaknad gällande hur diskurser bland yrkesverksamma konstruerade unga asylsökande pojkar.

Urvalet gällande dokument gjordes på samma sätt som när intervjupersoner valdes ut, genom ett målinriktat urval för att kunna besvara de givna frågeställningarna (Bryman 2008:350). De dokument som samlades in och analyserades var styrdokument som lärarna och boendecoacherna använde sig

av i sitt arbete med unga asylsökanden. Vilka dokument som blev relevanta för studien framkom från intervjupersonernas svar. De styrdokument som analyserades var läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (Lgr 11) som lärarna använde sig av samt styrdokumentet barns behov i centrum (BBIC) som boendecoacherna arbetade med.

3.3 Tillvägagångssätt

Tillvägagångssättet vi använde oss av för att samla in vår empiri var genom intervjuer och analyser av styrdokument. Innan vi kunde påbörja intervjuerna utformade vi en intervjuguide med övergripande teman och frågor. Under intervjuerna fick vi besvarat vilka dokument som lärarna och boendecoacherna styrs av. För att koda vår insamlade empiri i form av transkriberingar av intervjuer samt styrdokument användes en diskursanalys som metod.

3.3.1 Intervjuernas genomförande

Då vi valde att arbeta utifrån en kvalitativ metod utformades även intervjuerna efter detta. Vi valde därav att genomföra semistrukturerade intervjuer och intervjuguiden fungerade som ett stöd för att beröra specifika teman. Intervjupersonerna lämnades däremot stor frihet att utforma svaren på sitt eget vis. Den semistrukturerad intervjumetoden tillät också att frågorna nödvändigtvis inte behövde komma i samma ordning som i intervjuguiden. Även följdfrågor ställdes i samband med det som intervjupersonerna sa utan att det behövde stå med som en fråga. Den semistrukturerade intervjun möjliggjorde således en flexibilitet som lämnade utrymme för intervjupersonen att ge förklaringar och förståelser av exempelvis händelser och beteenden (Bryman 2008:415).

Vi genomförde sju intervjuer som varierade i längderna 50 – 75 minuter. Sammanlagt blev det ett intervjumaterial på cirka åtta timmar som samlades in. En intervju genomfördes på Campus Helsingborg och resterande på respondenternas arbetsplats. Viktigt att poängtera är att vi följde forskningsrådets etiska principer: *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet*. Alla intervjupersoner blev således informerade om studiens syfte och deras uppgift i den. De blev även underrättade om att deras deltagande var frivilligt och att de när som helst kunde avbryta sin medverkan. Uppgifterna om de som deltog i undersökningen hanterades med största möjliga konfidentialitet och personuppgifter togs hand om på ett sådant sätt att obehöriga inte kunde ta del av dessa. Intervjupersonerna och deras respektive arbetsplatser tilldelades även pseudonym som vi under urval redogjorde för. Alla uppgifter som samlades in användes endast för studiens syfte och inte i något annat ändamål (Vetenskapsrådet 2002).

Intervjuerna spelades in för att sedan transkriberas. Då vi använde oss av en diskursanalys för att analysera vårt material var en noggrann transkribering essentiell. Då vi hade en kvalitativ typ av intervju var det av intresse att få fram både *vad* intervjupersonen sa och även *hur* det sades, det var därför avgörande att spela in och transkribera varje intervju. Vi vill påpeka att vi i analysen varsamt redigerade vissa citat för att underlätta för läsarens förståelse. I transkriberingarna gjordes däremot inga redigeringar.

Det fanns två problem som kunde uppstå vid intervjuerna som var viktiga för oss att ha i åtanke. Den första var om en intervjuperson nekat att bli inspelad och den andra om inspelningsfunktionen hade slutat fungera. I båda fallen tog vi i förväg beslutet att ändå fortsätta med intervjun och istället föra anteckningar om något sådant hade inträffat. En risk med om vi hade antecknat samtidigt som en intervjuperson talade är att det hade kunnat bli ett störningsmoment. Emellertid kunde en telefon som spelar in också ha varit ett störningsmoment då intervjupersonen exempelvis kunde ha upplevt det obehagligt att bli inspelad. Det fanns inget behov av att föra anteckningar under intervjuerna och ingen av intervjupersonerna visade på några känslor av obehag av att bli inspelade, atmosfären upplevde vi som avspänd och intervjusvaren uppfattades vara ärliga (Bryman 2008:428 - 429).

3.3.2 Lgr 11 och BBIC

Två styrdokument var väsentliga för analys i denna studie vilka vi fick kännedom om i intervjuerna. Det första styrdokumentet var det som lärarna använde i sitt arbete med ungdomarna, Lgr 11. Grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan har varsin läroplan och innefattar de skolformerna som ingår i Lgr 11. Dokumentet utgör en samlad läroplan för vardera av skolformerna i samband med Skolverkets fastställda kunskapskrav. De samlade läroplanerna innefattar fem delar vilka är: skolans värdegrund och uppdrag, övergripande mål och riktlinjer för utbildningen, förskoleklassen, fritidshemmet samt kursplaner som kompletteras med kunskapskrav. Vi valde att fokusera på den andra delen som behandlar övergripande mål och riktlinjer för utbildningen och kursplanen för svenska som andraspråk (Skolverket 2016). Det andra styrdokumentet som var relevant för denna studie var BBIC vilken riktar sig till de som arbetar inom den sociala barn- och ungdomsvården och i detta fall de yrkesverksamma boendecoacherna. BBIC ska utefter dess grundläggande principer ge vägledning och användas vid handläggning, genomförande och uppföljning av arbete. Dokumentet innefattar ett arbetssätt och är anpassat efter socialtjänstens regler (Socialstyrelsen 2015). Ensamkommande barn definieras här som barn som är separerade från sina

föräldrar vid ankomst till Sverige och ett mål i BBIC är att alla barn och unga i samhället ska ha lika chanser i livet. FN:s konvention om barnets rättigheter och socialtjänstlagen är utgångspunkter för BBIC:s mål (Socialstyrelsen 2015:7 – 8). BBIC introducerades år 2006 av Socialstyrelsen och inom tre år påbörjade mer än 260 av Sveriges 290 kommuner en implementering av modellen (Socialstyrelsen 2015:116). Lgr 11 är ett dokument som alla grundskolor, grundsärskolor, specialskolor samt sameskolor använder och styrs av i Sverige. Både BBIC och Lgr 11 är således dokument som har en stor nationell spridning och på grund av det blir de även nationellt erkända riktlinjer för skolor och socialtjänst.

3.3.3 Kodning genom diskursanalys

En allmän definition av begreppet diskurs är att den innefattar en samtalsordning som är reglerad med praktiker som är institutionaliserade, vilket betyder att innehåll och form från samtal styrs av regler som är kulturella och historiska. När diskurser studeras är det väsentligt att reflektera över vad som sägs, på vilket sätt det uttrycks och hur det skulle kunna ha sagts (Börjesson 2003:18, 21). Detta var användbart i denna studie då vi analyserade språket som de yrkesverksamma använde samt hur styrdokumenterna var formulerade. Inom samhällsvetenskapliga studier är människor och relationer mellan människor ofta väsentliga studieobjekt för att synliggöra exempelvis kulturmönster, maktrelationer och ojämlikheter. Ett intresse för språk och text framkommer i modern forskning och en del forskare menar att språket bör studeras för att kunna förstå en människas sätt att tänka och agera (Bergström & Boréus 2012:17).

Sociala praktiker innebär att människor gör saker genom olika handlingsmönster eller vanor vilka kan vara mer eller mindre styrda av regler. Vi analyserade sociala praktiker i den mening att vi såg till hur de yrkesverksamma talade om unga asylsökande pojkar samt hur de beskrev sina arbetssätt, vanor och påverkan av styrdokument. Diskurser kan bestå av språkanvändning som en del av en social praktik och sättet som språket används på är således viktigt när en talar om sociala praktiker. Språkliga mönster kan sätta gränser för sättet som människor tänker och agerar på vilket gör att diskurser kan kopplas till makt och olika typer av maktordningar (Bergström et al 2012: 23). Denna metod var grundläggande i vår studie då det insamlade materialet var i form av dokument och intervjuer som sedan analyserades för att finna mönster utefter det språk och formuleringar som användes. En diskursanalys fokuserar i högre grad på språkliga uttryck och språkets användning än relationen mellan människor, oavsett vilken inriktning av diskursanalys som antas. Språket kan inte på ett enkelt sätt återge verkligheten utan bidrar snarare till att forma den (Bergström et al 2012:354).

Foucaults (1993) idéer kring diskursanalys och utestängningsprocedurer var en utgångspunkt för oss i denna studie och följaktligen analyserades intervjuerna och styrdokumentet utifrån detta. Således användes diskursanalysen för att koda vårt insamlade empirimaterial. Vi analyserade språkanvändningen från både intervjuerna och styrdokumentet för att finna mönster och citat som kunde kopplas till våra teorier. Det som bland annat var relevant att studera var om det fanns någon maktrelation mellan de yrkesverksamma och de unga asylsökande pojkarna och vilka begränsningar och möjligheter som kunde uppstå däremellan. Ett tema som genomsyrade hela analysen var ”svenskhet” som växte fram som en tydlig röd tråd under intervjuerna och när styrdokumentet analyserades. Utifrån ”svenskhet” identifierade vi sedan underteman som behandlade makt, utestängningsprocedurer, anpassningsprocesser till att ”bli svensk” och integration som slutgiltigt mål. Det var ”svenskheten” och dess underteman som lade grunden för analysen tillsammans med de teoretiska verktyg som presenterades i teoriavsnittet.

Vi använde oss av Foucaults arkeologiska angreppssätt vilket innebar att intresset riktades mot diskursernas inre former där utsagor synliggjordes och ställdes i relation till varandra för att se dess funktion som utestängningsprocedurer. Utsagorna synliggjordes genom intervjupersonernas svar där fokus var på språket. Foucault talar även om ett genealogiskt arbetssätt när det gäller diskurser. Detta innebär att forskaren istället fokuserar på diskurser inom ett bredare område som även inkluderar praktiker som inte är språkliga, vilket hade kunnat synliggöras genom observationer (Bergström & Boréus 2012:359–360). Vi hade således kunnat använda oss av både intervjuer och observationer för att synliggöra diskurser inom ett bredare område. På grund av den begränsade tidsramen valde vi emellertid att fokusera på intervjuer och det arkeologiska angreppssättet då detta fokuserade på de språkliga praktiker och utestängningsprocedurer som vi ville få fram.

3.4 Metodkritik

Användningen av diskursanalyser kan kritiseras då den anses ha en tendens till att utgå ifrån hypoteser som den sedan “låtsas upptäcka”. Med detta i åtanke så var vi noggranna med att inte lyfta ut exempelvis citat från dess kontext för att på sätt ändra innebörden av det. På samma sätt som Tholin (2014) använde sig av en diskursiv analys för att urskilja mönster och identifiera maktstrukturer i sitt material så fann vi diskurser och performativitet användbara för att synliggöra maktstrukturer och ”svenskhet” från vårt insamlade empiriska material. Således försökte vi undvika att ha hypoteser kring vårt empiriska material och istället utläsa diskursiva mönster via

språkanvändningen. Ännu en fallgrop vid diskursanalys är att forskaren kan framstå som en expert som avtäckar vad som händer i språket och vad som verkligheten är där. Detta kan bli problematiskt då diskurser inte finns dolda i väntan på att bli upptäckta utan ständigt befinner sig i förändring (Fahlgren 1998: 86). I en studie där diskursanalys är väsentlig kan forskares deltagande framstå som en form av maktutövning då andra människors tal, ord och text kan kontrolleras. Betydelsen av ord och vad som sägs kan ändras i och med olika personers tolkningar, vilket är viktigt att tänka på inom tolkande och hermeneutisk forskning. En annan kritisk synpunkt när det handlar om diskursanalys är att språk ses som den handling som är mest kraftfull. Det anses att makt reproduceras i diskurser men även i mänskliga handlingar där språket inte används och att det finns mer i dessa handlingar som inte kan uttryckas genom språk. En fallgrop som en kan hamna i är tanken om den enda eller sanna läsningen och tolkningen av en text. Det var därför viktigt för oss att komma ihåg att diskurser är föränderliga och kan tolkas på olika vis och att en diskursanalys inte försöker finna "sanningen" (Fahlgren 1998: 86–89).

Den ovannämnda kritiken till diskursanalys fanns i åtanke under studiens gång för att minimera risken att själva hamna i någon fallgrop. Vi var medvetna om att det i flera fall kunde vara svårt att undvika dessa fallgropar då vi gjorde en kvalitativ forskningsstudie där det tolkande perspektivet är centralt. I och med att vi ändå gjorde en diskursanalys för att söka mönster och föreställningar så ansåg vi att det var värt risken och att vi kunde utvinna mycket information och tolkningar för att uppfylla syftet med studien. Vi var även medvetna om att den version av verkligheten som vi presenterade endast var en del och hade kunnat se ut på ett annat sätt om studien upprepades eller hade en annan inriktning. Det var också viktigt för oss att tolka det intervjupersonerna sa utan att lyfta ut det från sitt sammanhang. Detta för att undvika ett maktförhållande där vi kontrollerade respondenternas ord. Med denna metodkritik i medvetandet minimerade vi således fallgroparna.

4. Analys

Vi väljer i detta avsnitt att dela upp analysen i två delar utifrån de två frågeställningar som presenterades i början av uppsatsen. Första delen, 4.1, ämnar således till att besvara den första frågeställningen och del två, 4.2, till att besvara den andra frågeställningen.

4.1 Goda intentioner som ändå leder till reproduktion av ”svenskhetsdiskursen”

Under denna rubrik diskuterar vi de yrkesverksammans goda intentioner vad gäller de unga asylsökande pojkarna men hur detta ändå mynnar ut i en maktrelation mellan de båda. Lärarna och boendecoacherna förhåller sig i stor grad till andra samhällsaktörers, exempelvis arbetsgivare, föreställningar kring ungdomarna vilket i sin tur leder till en dubbelhet mellan de goda intentionerna och andras syn på pojkarna.

Intervjuerna gör det tydligt att respondenterna har en nära relation till de unga asylsökande pojkarna och vill dem väl. Ellie beskriver i nedanstående citat sitt första möte med pojkarna och deras växande relation.

Ellie ”Redan vid första mötet så kände jag liksom, ’wow, va goa de här killarna är, och de är så varma på nåt sätt’. Så att vi fick en kanonrelation direkt. Jag hade kanske varit inne en halvtimme så kände jag ’wow det här kommer bli bra’. Och det har jag ju känt hela tiden och den relationen har liksom vuxit hela tiden” (Intervju med Ellie, lärare, 09-05-17).

Det Ellie beskriver är en relation som redan från början kändes bra och som fortsätter att växa. Lilly förklarar relationen till pojkarna som att hon tar den roll som behövs vilket kan innebära att relationer är mer eller mindre nära:

Lilly ”Eh med andra ungdomar, det beror också väldigt mycket på vad de behöver, vissa av dem behöver typ en mammasfigur och vissa behöver en kompis och vissa behöver en syster eller en lärare, så det är mycket det som avgör vilken relation man har med dem” (Intervju med Lilly, boendecoach, 17-04-17).

Både Ellie och Lilly, i likhet med de andra respondenternas svar, redogör för relationen som något centralt och viktigt. De unga asylsökande pojkarna kommer oftast ensamman och därför blir den roll som de yrkesverksamma intar viktig, om det så handlar om en mamma- eller kompisroll. Trots de goda relationerna och de välmenade intentionerna landar detta ändå i att de yrkesverksamma faller

tillbaka i diskursen där ”svenskhet” blir det privilegierade och i och med det även en maktpositionering. Detta blir tydligt då intervjupersonerna exempelvis talar om vad ”svenskhet” är.

Liam ”Sen så har vi ju problem nog att... hitta praktikplatser till vanliga svenskar, alltså till, eh, folk som är födda och uppvuxna i Sverige” (Intervju med Liam, boendecoach, 19-04-17).

Liam gör en definition av ”vanliga svenskar” som någon som är född och uppvuxen i Sverige vilket kan likställas med den första av Mattsons (2005:149) fem principer om svensk som kategori grundad i att en är född i Sverige. Nyanlända eller individer födda utanför Sverige blir på motsvarande sätt en kategori vilkens rättigheter baseras på att vara född i ett annat land än Sverige. Både Mattson (2005) och De los Reyes (2005) menar samtidigt att det inte räcker att vara född i Sverige, att en sådan definition inte är tillräcklig för att betraktas och godtas som svensk. De los Reyes (2005:235) framhåller även att tillskrivningar ständigt görs baserat på en föreställning kring vad ”svenskhet” är och med dessa så följer inflytelserika element i form av exempelvis rättigheter och möjligheter i det svenska samhället. Lilly, i likhet med de andra respondenterna, gör emellertid en distinktion mellan ”svenskhet” och vad som inte är ”svenskt”.

Lilly ”Han gick fram och sa: hej, ursäkta mig jag är vilse, skulle ni kunna hjälpa mig? Och det är ingen som svarade honom. Och det är väldigt svårt när han kommer tillbaka och säger: ja, men vad är det som jag gjorde fel? Ja, ingenting. Typ du är född i fel land liksom, tyvärr. Just nu är det problem, det säger vi inte till dem, men med att det är problem med flyktingar i sociala medier, så är det inte alla men många som inte vill prata med våra ungdomar” (Intervju med Lilly, boendecoach, 17-04-17).

Lilly uttrycker hur ungdomarna inte accepteras av samhället på grund av sin ”icke-svenskhet”. Hon återger en händelse där en ungdom åker ner till centrum med självförtroende och sedan går vilse och upptäcker att ingen svarar honom när han ber om hjälp. Lilly beskriver det som att han inte gjort något fel, han är född i fel land. I integrationspolitiken blir individens nationalitet mer väsentlig för hans ställning i samhället än andra egenskaper, det blir en uppfattning om invandring som det ”annorlunda”. I och med detta är en reflektion kring likställande och åtskiljande inom begränsningarna för nationella gränser aktuell. Tanken om nationen, Sverige, som etniskt och kulturellt homogen är central i det faktum att hålla fast vid den maktordning som ger majoriteten rätt att ställa krav på den eller de grupper som är tänkta att integreras (De los Reyes 2005:254).

Så som intervjupersonerna Liam och Lilly talar om ”svenskhet” och ”icke-svenskhet” går också att se som ett gränsdragande mellan en gemenskaps insida och utsida, vilket är en tunn gräns.

Gemenskapen kan likställas med en svensk nationell samhörighet där konflikter uppstår kring var gränser går, hur den försvaras och hur den kan göras starkare. Insidan av gemenskapen motsvarar en värld av såväl materiella som symboliska privilegier. Utsidan speglar däremot ett utanförskap och försök till att bryta sig in till insidan (Azar 2005:159 – 160). Insidan i detta fall skulle kunna motsvaras av de som av samhället anses ”svenska” och utsidan skulle kunna likställas med de unga asylsökande pojkarna som försöker bli en del av insidan. Pojkarna möter svårigheter när de försöker bryta sig in i form av exempelvis motstånd från samhället som Lilly förklarar i föregående citat.

Vi fortsätter samtalet med Lilly kring händelsen med ungdomen som inte fick någon hjälp när han åkte ner till centrum och hon berättar hur det som personal känns att försöka hantera det:

Lilly ”Det är irriterande, för de känner inte våra ungdomar, den ungdomen, han var väldigt snäll och väldigt trevlig. Han har väldigt stor vilja och ville bli nånting, han ville jobba här. Han hade kämpat väldigt, väldigt hårt och att få det bemötandet, *kort paus*. Ja, man blir lite ledsen, för dem. Man ser det väldigt klart när man åker ut med dem på bussen. När jag stiger på bussen är det ingen som kollar på mig, jag går bara in och sätter mig ner, och så om jag med några ungdomar, så alla kollar på oss och ibland säger: ja, men du får kontrollera dem, innan man ens har kommit på bussen än. De vet inte, vet inte vem de är, så det är att man ska döma dem innan man lärt känna dem” (Intervju med Lilly, boendecoach, 17-04-17)

Lilly beskriver en situation där hon inte väcker uppmärksamhet från sin omgivning när hon åker buss själv men tillsammans med pojkarna möts de av stirrande blickar och förutfattade meningar. Fokus i denna händelse ligger på maktutövande i anslutning till normer som utestänger, naturaliserar och gör pojkarna till avvikare. Busshändelsen vittnar om att det är svårt att rubba den ordning som favoriserar människor, normer, praktiker och symboler som anses vara ”svenska”. Samtidigt exkluderar, missgynnar och underordnar den människor som identifieras utanför ”svenskheten” (De los Reyes 2005:234). Således missgynnas och exkluderas pojkarna genom att på förhand dömas baserat på normer kring det ”icke-svenska”.

Att de yrkesverksamma har en välmening med sitt arbete med pojkarna tydliggörs i början under denna rubrik. Trots detta faller de ändå tillbaka till att upprätthålla ”svenskhets” som en maktposition och producera gränsdragningar för det ”icke-svenska” då de talar om vikten av hur andra samhällsaktörer uppfattar pojkarna. Exempel på dessa samhällsaktörer är arbetsgivare och praktikplatser. När vi talar med Liam om praktikplatser så menar han att det är svårt att hitta och att

det blir ännu svårare för de unga asylsökande pojkarna som inte behärskar det svenska språket tillräckligt.

Liam ”alltså vilken arbetsgivare, du ska ändå ha med ditt företag att göra, och då, vill du ha han som förstår vad du säger eller han som knappt förstår vad du säger. Det är inte jätte... Det handlar ändå om pengar, det är ingen svår matematik” (Intervju med Liam, boendecoach, 19-04-17).

Citatet ovan redogör för vad de flesta intervjupersoner verkar landa i, att de styrs av samhällsaktörernas föreställning om pojkarna. Som Liam förklarar så vill en arbetsgivare inte anställa någon som inte förstår vad som sägs och vidare menar han att det även är en ekonomisk fråga. Likaså speglar Lgr 11 och BBIC en uppfattning om pojkarna, som personalen följer som en förlängd arm då de styrs av dessa i sitt arbete. Exempelvis i Lgr 11 under avsnittet som hanterar normer och värden står det att lärarna ska ”klargöra och med eleverna diskutera det svenska samhällets värdegrund och dess konsekvenser för det personliga handlandet” (Skolverket 2016:12). Det är således tydligt att de yrkesverksamma även styrs och handlar utefter styrdokumentens riktlinjer om hur ungdomarna ska anpassa sig till det svenska samhällets värdegrunder.

Det mönster som har framkommit utifrån analysen av intervjuerna och styrdokumenterna är att det förekommer en rådande svenskhetsdiskurs i anslutning till makt. Detta genom hur de yrkesverksamma och styrdokumenterna framställer pojkarnas position i samhället. Således tydliggörs det efter intervjuernas genomförande att ”svenskhet” innebär en viss maktposition. Vid första anblick är det inte så påtagligt men när vi analyserat hur intervjupersonerna talar om ”svenskhet” och Sverige växer en dold maktpositionering fram i form av ett skapande av ”dom andra” och den dominanta svenska (De los Reyes 2005:234). Ungdomarna representerar således det som inte är ”svenskt” (De los Reyes 2005:234). Att påpeka vad de unga asylsökande pojkarna är och inte är, så som bland annat Liam och Lilly gör, blir i sig en performativ handling som bidrar till maktpositionering av det ”svenska”. Att pojkarna ständigt identifieras utifrån detta blir en upprepande handling som bidrar till svenskhetsdiskursen och skapar effekter därefter (Butler 1993:16). Exempelvis blir händelsen där ungdomarna ombeds att kontrolleras innan de stiger på bussen en performativ handling då det bidrar till diskursen där det ”icke-svenska” exkluderas (Ambjörnsson 2006:136). Dagens integrationsdiskurs grundar sig sålunda i ojämställda relationer med en över- och underordning där den dominanta vita svenska gruppen styr över samhällsmakten (Eliassi 2017:18). ”Svenskhet” kan alltså likställas med en maktposition i den mening att exempelvis materiella och rättsliga privilegier

är en självklarhet. Makt skapar således en inkludering och exkludering som leder oss in på nästa del om utestängande procedurer vilka tar avstamp i Foucault (1993).

4.1.1 Utestängande procedurer

Under denna rubrik diskuterar vi utestängande procedurer som uppstod som ett diskursmönster från intervjuerna, Lgr 11 samt BBIC. Styrdokumentet kan kopplas till intervjupersonernas berättelser genom att det är dessa som styr de yrkesverksammas arbete och därför får de en viktig betydelse för hur utestängningsprocedurerna uppstår.

Diskurser är, som vi under rubrik 4.1 konstaterade, tätt sammankopplade med makt. Sammankopplingen kan ske genom att språkliga mönster begränsar en individs tanke- och tillvägagångssätt (Bergström & Boréus 2012:354). Diskursiva sammansättningar av identiteter och subjekspositioner har en relevans för hur människor bedöms och bemöts (Mattsson 2005:147). Diskursen har således en betydelse för hur de unga asylsökande pojkarna uppfattas och behandlas. I anslutning till Foucaults (1993) utestängningsprocedurer kan diskursen kring ”svenskhet” förstås genom processer som stänger ute pojkarna. Dessa utestängningsprocedurer kan exempelvis vara riktlinjer och föreställningar kring hur det svenska språket bör förstås och användas. Men svenskhetsdiskursen är svår att få grepp om då den naturaliseras och bedöms som sanningsenlig (Mattsson 2005:147). Detta är återigen i linje med en av de utestängningsmekanismer som Foucault (1993:10) talar om, motsättningen mellan det sanna och det falska. Diskursen kring ”svenskhet” skapas av dem som positionerar sig som svenska således är det även de som utövar makt över diskursen och skapar sanning i den. De som står utanför ”svenskheten” anses inneha den ”falska diskursen”. Härnäst presenteras de utestängningsprocedurer som vi identifierat utifrån intervjuerna och styrdokumentet Lgr 11 och BBIC.

I BBIC under ett avsnitt som behandlar barnets utveckling så skrivs följande om risken hos ett barns bristande skolresultat:

”Låga eller ofullständiga betyg från årskurs nio är en risk för framtida psykosociala problem. Bristfälliga skolprestationer kan leda till vantrivsel i skolan och oroväckande frånvaro. Ofullständig eller bristfällig skolgång kan innebära svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden, som i sin tur också kan öka risken för psykosocial problematik i vuxen ålder” (Socialstyrelsen 2015:40)

Dokumentet slår här fast att ofullständiga skolresultat kan leda till att barnet har svårt att komma in på arbetsmarknaden vilket i sin tur kan innebära en negativ psykisk inverkan på individen i vuxen ålder (Socialstyrelsen 2015:40). Samtidigt som BBIC trycker på betydelsen av att klara skolgången så uttrycker lärarna i intervjuerna att det ställs för höga krav på de elever som kommer som nyanlända och har svenska som andraspråk. Maria säger så här:

Maria ”Du ska ha, dels ska du ha ett helt nytt språk plus att du ska ha nio års studier i tolv olika ämnen och när man lägger upp det så, så inser dem ju... [att det är svårt]” (Intervju med Maria, lärare, 25-04-17).

Maria menar att ungdomarna inser att det är svårt att läsa in så många års studier på så kort tid. Även när vi talar med Melissa och Ellie uttrycker de sin ängslan kring de höga kraven som ställs på ungdomarna och i synnerhet när det gäller de som är analfabeter. Utestängningsmekanismen tar sig uttryck i höga krav från läroplanen som lärarna menar är svåra för eleverna att uppnå på så kort tid. BBIC betonar vikten av att barnet klarar skolan som en förutsättning för goda framtidsutsikter (Socialtjänsten 2015:40) men de nyanlända ungdomarna verkar enligt lärarna inte ha förutsättningarna för att uppnå detta. Nilsson Folke (2017:110 – 111) förklarar nyanländas skolgång som en avbruten dåtid. Hon förklarar hur de nyanlända eleverna inte bara har lämnat ett annat skolsystem bakom sig, med andra premisser för lärande och inkludering, utan möter också ett svenskt skolsystem som har svårt att fylla glappet mellan den nutid som eleverna befinner sig i och dåtiden med elevernas tidigare kunskaper, både språkliga och ämnesrelaterade. Bristen på att kartlägga nyanlända elevers kunskaper leder till att eleven själv måste ta ansvar för att inkluderas. Nilsson Folke (2017:111) refererar till Cummins (1996) och andraspråksforskningen som visar att det i de flesta fall tar fem år eller mer att lära sig skolspråket. Detta ställer krav på skolan att dra nytta av elevens modersmål och att utöva en språkmedveten ämnesundervisning. Det blir således tydligt att förutsättningarna för att de nyanlända eleverna ska klara de mål som sätts upp i Lgr 11 är begränsade av exempelvis att modersmålet inte tas till vara på i den utsträckning som det kanske hade behövts.

En annan utestängningsmekanism som framkommit ur intervjumaterialet och styrdokumenterna är kravet på en viss typ av språklig svenska. Intervjuerna visar att det finns en motsättning mellan hur intervjupersonerna uttrycker sig om det svenska språket. Å ena sidan talar de om att de unga asylsökande pojkarnas förmåga att lära sig det svenska språket går snabbt å andra sidan så verkar språket ändå ses som ett hinder. Frågan är då om pojkarnas svenskkunskaper inte anses tillräckliga

på grund av att de inte möter de förväntningar som svenskhetsdiskursen ställer. I intervjun med Liam så samtalade vi vid ett tillfälle om eventuella hinder som han upplever i arbetet:

Liam ”Språkskillnader, framför allt. Eller språksvårigheter är den största. Även om det blir bättre hela tiden så är det fortfarande den största skillnaden, grejen” (Intervju med Liam, boendecoach, 19-04-17).

Liam anser alltså att det största hindret i hans arbete är språksvårigheterna bland ungdomarna. När vi pratar med Charlie om språket talar han snarare om det med en mer positiv klang:

Charlie ”men sen efter att de börjar lära sig svenska så handlar det ju mycket om att jag pratar med en ungdom och jag kanske säger ett ord som ungdomen inte förstår men den förstår det mesta andra och då säger den bara ”vad betyder detta?” och då förklarar jag. Så det är jätte, det är så effektivt, det går så snabbt. Asså man blir förvånad hur snabbt de lär sig svenska egentligen” (Intervju med Charlie, boendecoach, 27-04-17).

Det som Liam beskriver i det ovanstående citatet är hur ungdomarnas språkkunskaper i svenska ses som ett hinder samtidigt som han menar att de inte är så dåliga längre. Charlie anser till skillnad från Liam att ungdomarnas förmåga att lära sig svenska är snabb och effektiv. Trots att ungdomarna verkar ha uppnått en nivå av svenska som innebär att de kan använda sig av språket så ses det som ett hinder för yrkeslivet eller vidare studier. Liam ger även uttryck för att ungdomarnas chans till arbete kommer att bli problematiskt på grund av språket:

Liam ”Även om den duktigaste vi har, den killen som vi har som är duktigast på svenska, men han är ändå tio steg bakom den vanliga svensken när det gäller språket. Så hur duktig han än är så ligger han ändå redan back. Ehm... Och hur, hur ska den duktigaste av oss, om han ligger så långt back, hur ska han konkurrera med en vanlig svensk. Det är ju helt omöjligt. Han har inga referenser, han har ingenting. Han har knappt pengar, alltså han, han lever på det han får av oss. Alltså han har inga förutsättningar så... Ja, jag vet inte” (Intervju med Liam, boendecoach, 19-04-17).

Det som Liam redogör för i ovan citat är att ungdomarna har lärt sig att tala svenska men att språket ändå blir ett hinder i arbetslivet. Detta går att koppla till Hertzberg (2003:151 – 152) och hans resonemang kring ”godtagbar svenska” och ”icke-godtagbar svenska”. Genom Hertzberg (2003:152)

och citaten från intervjupersonerna ovan kring ungdomarnas svenskkunskaper kan vi förstå språket som ett samhällsfenomen i anslutning till bland annat sociala erfarenheter. Språket blir ett verktyg för att distansera sig men också ett sätt att fastställa tillhörighet och socialt avstånd. I detta fall blir det en distansering och ett socialt avståndstagande från pojkarna genom att påpeka deras bristande svenska. Att inte tala ”korrekt svenska” ger också avkall på ungdomarnas chans till att bli en del av den svenska arbetsmarknaden. Det blir påtagligt att ungdomarnas svenskkunskaper är centralt för chans till arbete. Dåliga kunskaper i svenska, definierat utifrån svenskhetsdiskursen, blir således ett problem baserat på svårigheter att slå sig in på den svenska arbetsmarknaden (Hertzberg 2003:149). Även Mattsson (2005:149) tar upp, i sina fem principer om gränsdragning för svenskhet, att språk och kultur används för att kategorisera vem som anses vara svensk. Hon kopplar detta till föreställningen om att vara född i Sverige och ha svenska som modersmål. De unga asylsökande pojkarna exkluderas således genom att de inte talar den typ av svenska som ingår i kategorin för ”svenskhet”, svenska som modersmål.

Gemensamt för det bristande skolsystemet och den otillräckliga svenska som de unga asylsökande pojkarna anses tala är att de blir exkluderade. Som Foucault (1993:10 – 13) poängterar skapas och förnyas sanningsdiskursen genom hur kunskap värderas, distribueras, fördelas och tillerkänns i samhället. I detta fall kan vi se sanningen i diskursen kring ”svenskhet” som något som skapas av de som anses erhålla en svensk positionering. Det är dessa som legitimt har makten att skapa sanning i diskursen medan de unga asylsökande pojkarna stängs ute från den. Utestängningsproceduren *förbudet* kan således också kopplas till denna diskussion genom att ungdomarna inte inkluderas i diskursen. Därmed har de inte samma makt att forma och påverka den (Foucault 1993:7). Det skapas mönster utifrån en utestängande diskurs av pojkarna genom hur de yrkesverksamma talar om dem samt hur styrdokumentet är formulerade. De yrkesverksamma är som vi konstaterade innan en förlängning av Lgr 11 och BBIC. I samband med hur lärarna och boendecoacherna föreställer sig hur arbetsgivare förhåller sig till ungdomarna bidrar det till att reproducera utestängningsprocedurerna.

4.2 Att bli svensk - en anpassningsprocess

De unga asylsökande pojkarna framställs till följd av hur de yrkesverksamma talar om ungdomarna som att de befinner sig i en integrationsprocess för att bli ”svenska” och komma in i det svenska samhället. Följaktligen så kan integrationsprocessen innebära att de unga asylsökande pojkarna förväntas att gå från att vara ”de annorlunda andra” till att bli ”försvenskade” och lära sig hur saker och ting fungerar i Sverige (de los Reyes 2005:234). Lärarna framställer detta utefter hur de talar om att eleverna bör lära sig det svenska språket för att bli delaktiga i samhälls- och arbetslivet samtidigt som boendecoacherna talar om att ungdomarna ska integreras i det svenska samhället. Charlie, en av boendecoacherna uttrycker det på följande sätt:

Charlie ”Sen har vi många redskap som vi har och ett av dem är hitta rätt. Det är en mall kan man säga, som vi går igenom tillsammans med ungdomarna där de, där det handlar om integrationen till det svenska samhället” (Intervju med Charlie, boendecoach, 27-04-17).

Det framgår tydligt från alla intervjuer med boendecoacherna att de ser arbetet och eftersträvan efter integration som en viktig byggsten i sitt arbete med de unga asylsökande pojkarna. Då boendecoacherna upprepar talar om att arbetet med pojkarna handlar om integration blir det således en performativ handling i den bemärkelsen att en kategorisering av pojkarna som annorlunda och ”icke-svenska” skapas (Butler 1993:16). Det finns en föreställning om den ”annorlunda andra” som ska bli delaktig i det svenska samhället genom en integrationsprocess, där denne måste möta fenomen som antas vara ”svenska”. Således avslöjar sig en process och ett arbete för att integrera ungdomarna till det svenska samhället som är väsentlig (de los Reyes 2005:234).

Melissa ”När man slussar ut en elev till en praktikplats så måste ju eleven ha en viss nivå svenska för det handlar ju om att kunna förstå säkerhet och där, där är ju vissa saker man måste kunna om man ska ut på en arbetsplats” (intervju med Melissa, lärare, 25-04-17).

Citatet ovan påvisar att trots att Melissa inte använder sig av ordet integration så talar hon om en integrationsprocess i den bemärkelsen att det är grundläggande för ungdomarna att de lär sig det svenska språket som ett verktyg för delaktighet i det svenska arbetslivet. På liknande sätt som vi redogör för under rubrik 4.1.1, så kan Mattssons (2005) princip om kultur och språk även kopplas till diskussionen kring integrationsprocessen av de unga asylsökande pojkarna. Lärarnas uppfattningar kring inläringen av det svenska språket som en integrationsprocess sätts då i

förbindelse till Mattssons (2005:149) fjärde princip vilken utgår ifrån att en ”kulturellt svensk” bland annat ska ha svenska som modersmål. Det kan likartat sättas i förbindelse till det som Hertzberg (2003:149) redogör för gällande hur språket används för att reproducera en gräns för vad som antas vara ”svenskt” eller ”icke-svenskt”. Språket antas således spela en stor roll i ungdomarnas delaktighet i samhälls- och arbetslivet och det är avgörande att de lär sig språket för den givna integrationsprocessen. Även Lgr 11 och BBIC som de yrkesverksamma är bundna till att använda sig av i sitt arbete betonar vikten av att lära sig det svenska språket.

Lgr 11 ”Språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära. Genom språket utvecklar människor sin identitet, uttrycker känslor och tankar och förstår hur andra känner och tänker. Att ha ett rikt och varierat språk är betydelsefullt för att kunna förstå och verka i ett samhälle där kulturer, livsåskådningar, generationer och språk möts” (Skolverket 2016:259).

Citatet ovan visar på att det blir en avgörande faktor för ungdomarna att lära sig det svenska språket samt att gå i skolan för att ha en chans till att komma in i det svenska samhället. BBIC fastställer också att utbildningen är central för att klara sig i vuxenlivet:

BBIC ”Skydd hos barnet: att ha en god inlärningsförmåga och ett intresse för skolarbete. Att kunna läsa, skriva och räkna och i övrigt få tillgång till en god utbildning är grundläggande för barns möjligheter att utvecklas till väl fungerande vuxna. Barn som har lätt för att lära och som har intresse av skolarbete har större chanser att klara sig bra i livet trots påfrestningar” (Socialstyrelsen 2015:39).

De los Reyes (2005:235) beskriver ordet integration som en normativ process vilken ses som önskvärd. Denna önskvärda syn utgår ifrån att en majoritet ska integrera en främmande minoritet i sitt samhälle. Majoriteten i denna studie motsvaras av lärarna och boendecoacherna som ska representera ”det svenska” och lära minoriteten, unga asylsökande pojkar, att anpassas i det svenska samhället. Ett exempel på hur majoriteten integrerar minoriteten återfinns i Lgr 11 där det tydligt framgår att skolan ska påverka eleverna att anta de normerade värderingar som finns i det svenska samhället:

Lgr 11 ”Skolan ska aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i praktisk vardaglig handling” (Skolverket 2016:12).

Det finns en tydlig gräns mellan de yrkesverksamma och ungdomarna som integrationen skapar i och med att minoriteten blir de som ska lära sig det ”svenska sättet” från majoriteten. De los Reyes (2005) talar om integration som att den fullföljs då ansträngningar från båda parter är ömsesidig, att minoriteten lär från majoriteten och tvärtom. Eliassi (2017) uttrycker vikten av att uppmärksamma marginaliserade grupper i samhället för förståelse och utmaning av processer som skapas av maktrelationer, i detta fall relationen mellan de yrkesverksamma och pojkarna. På liknande sätt som De los Reyes (2005) menar Eliassi (2017) att integration kan genomföras genom en ömsesidig relation mellan nyanlända (minoriteten) och svenskar (majoriteten). Ovissheten som uppstår utifrån intervjuerna ligger i om denna ansträngning verkligen är ömsesidig. Exempelvis boendecoachen Liam talar om vad hans arbetsuppgift med pojkarna är:

Liam ”Och lära dem rätt och fel, vad som, vad, hur, vad som gäller i Sverige, vad som inte gäller i Sverige, etcetera” (Intervju med Liam, boendecoach, 19-04-17).

Detta citat visar på ett tydligt exempel där den givna majoriteten ska lära minoriteten vad som är rätt och fel för att kunna integreras i samhället. Det blir ett krav på ungdomarna att lära sig kulturen i Sverige. Utifrån intervjuerna kan vi dock se att de yrkesverksammans ansträngningar att lära sig om de unga asylsökande pojkarna inte är lika kravfyllt, det ses snarare som en positiv bonus. Ellie säger så här:

Ellie ”Och de lär ju mig mycket, väldigt mycket om sin bakgrund och kultur som jag sa innan och språk och allt det där. Och det är spännande, jättespännande” (Intervju med Ellie, lärare, 09-05-17).

Flertalet av de yrkesverksamma tycker på liknande sätt som Ellie att det är lärorikt att arbeta med ungdomarna. Det tyder på att de yrkesverksamma tycker att det är roligt att få en inblick i pojkarnas respektive kulturer snarare än att de måste ta del av den. Gränser förekommer mellan de yrkesverksamma och de unga asylsökande pojkarna där pojkarna är de som måste lära sig det svenska samhällets regler samtidigt som de yrkesverksamma frivilligt kan bestämma hur mycket de vill ta till sig av pojkarnas kulturer. Den ömsesidiga ansträngningen, som de los Reyes (2005:236) talar om, blir på så sätt begränsad och det blir snarare en fråga om att enbart pojkarna ska anstränga sig för att ha en chans att bli delaktiga och accepterade i samhället.

Processen att bli svensk är en del i att anta den svenska kulturen. I läroplanen som lärarna ska utgå ifrån i sitt arbete med ungdomarna står det att skolan ska ansvara för att eleverna efter avslutad grundskola ska:

Lgr 11 ”fått kunskaper om och insikt i det svenska, nordiska och västerländska kulturarvet samt fått grundläggande kunskaper om de nordiska språken” (Skolverket 2016:13–14).

Detta citat visar på ett krav för elever att lära sig om den svenska kulturen. Mattsson (2005:148) talar om ”svenskhet” som en tydlig social position vilket ger vissa personer en ensamrätt över möjligheten att uttala sig och få behörighet till kontexter som är uteslutande för andra. Att positionera sig som svensk och göra uttalanden om vad som gäller i Sverige blir även en diskursiv positionering. Detta visas tydligt i hur de yrkesverksamma talar om att pojkarna måste lära sig hur det fungerar i Sverige för att integreras i samhället. Ett exempel som klargör att de yrkesverksamma innehar en svensk positionering där pojkarna inte befinner sig är då John säger:

John ”alltså det finns ju väldigt stor skillnad, alltså, alltså, till exempel vet jag bara att vissa ungdomar har ju mer att de inte har respekt mot tjejer till exempel, men när man försöker förklara att här i Sverige har vi mer respekt mot tjejer och sådant här, så de har mer anpassat sig mer efter vår kultur känner jag” (Intervju med John, boendecoach, 09-05-17).

I citatet ovan uttalar sig den positionerade majoriteten om vad som gäller i Sverige och att pojkarna som är minoritet måste lära sig att följa detta.

Samtliga av de yrkesverksamma som arbetar med de unga asylsökande pojkarna nämner att det finns kulturella skillnader mellan personalen och ungdomarna och beskriver detta med varierande exempel på situationer som inträffat på de olika arbetsplatserna. De yrkesverksamma framställer ungdomarna som att det finns kulturella skillnader och att pojkarna måste lära och anpassa sig efter den svenska kulturen för att integreras i det svenska samhället. Boendecoachen Lilly säger:

Lilly ”Man försöker smyga med lite information. Typ gå en promenad och sen lura dem lite, ja, gå förbi vårdcentralen, jaha har du varit här innan? Vet du hur det fungerar?” (Intervju med Lilly, boendecoach, 17-04-17).

Således kan det genom språket som de yrkesverksamma använder när de talar om pojkarna och hur de bör agera ske en både öppen och dold anpassningsprocess. De unga pojkarna måste gå igenom denna anpassningsprocess för att så småningom kunna bli delaktiga i det svenska samhället.

4.2.1 Integrering som slutgiltigt mål – går det?

Boendecoacherna och lärarna talar om att de unga asylsökande pojkarna bör integreras och anpassas till det svenska samhället. För att bli delaktiga i samhälls- och arbetslivet måste de även lära sig det svenska språket. Till följd av hur de yrkesverksamma talar blir det en performativ handling (Butler 1993) där det tydligt framgår att pojkarna befinner sig i en integrationsprocess, där det slutgiltiga målet är integration i det svenska samhället. Målet för de unga asylsökande pojkarna, enligt de yrkesverksamma, verkar vara integrering. Synen för vilka framtidsutsikter pojkarna har skiljer sig dock åt mellan intervjupersonerna. Boendecoachen Charlie är den enda av intervjupersonerna som har en tydlig optimistisk syn gällande pojkarnas framtidsutsikter, vilket påvisas då han får frågan om pojkarnas möjlighet till att följa sina drömmar. Han säger följande:

Charlie ”Absolut. Och det är det att vi, vi säger ofta till dem att det här är inte bara, asså du kan inte, bara för att du är ny i Sverige så, så betyder det inte att du aldrig kommer kunna bli polis eller sjuksköterska” (Intervju med Charlie, boendecoach, 27-04-17).

Resterande av de yrkesverksamma som arbetar med de unga asylsökande pojkarna har en mer pessimistisk syn gällande pojkarnas framtidsutsikter. Exempelvis Liams syn skiljer sig märkbart från Charlies:

Liam ”Det här är bara mina personliga åsikter och jag kommer att vara helt ärlig. *kort paus* 10 procent kommer att hamna i fängelse, ungefär, 10, 15 procent. Antingen för att de kommer att bli utnyttjade av kriminella gäng eller för att de bara är allmänt, eller för att de är, redan är smått kriminella. 50 procent kommer, ehh, att plocka bidrag, 100 procent. 10 till 20 procent kommer, eh, plugga högre och resten kommer, alltså de kommer få, majoriteten som jobbar kommer få enklare jobb” (Intervju med Liam, boendecoach, 19-04-17)

Liams framställning av pojkarnas framtidsutsikter visar tydligt på att han inte tror att det är möjligt för pojkarna att integreras i det svenska samhället. Han säger att det är egna personliga åsikter att ungdomarna kommer fastna i kriminalitet, leva på bidrag eller att flertalet förmodligen kommer att arbeta med enklare jobb. Även om Liam inte delar med sig av dessa åsikter direkt till pojkarna så bidrar han till att skapa och reproducera svenskhetsdiskursen genom den performativa handling som

framkommer av hans språkanvändning. Liams syn på hur pojkarnas framtid kommer att se ut kan kopplas till Mattssons (2005:146) resonemang om att ordet ”invandrare” relateras till sociala problem och att de personer som tolkas innefattas i kategorin ”invandrare” ses som kriminella, bidragsberoende och som att de lever utanför det svenska samhället. Att vara ”svensk” blir således en maktpositionering som framkommer av föreställningar som råder i samhället, vilket kan kopplas till de los Reyes (2005:234) som säger att det finns maktpositioneringar i samhället som framställer diskurser. Det kan också sättas i anslutning till Eliassi (2017:18) som talar om att det är svenskar som har tillgång till makt i diskursen gällande integrationen till det svenska samhället. Följaktligen blir Liams synsätt gällande de unga asylsökande pojkarnas framtid en bidragande faktor till upprätthållandet av den rådande maktpositioneringen där det är den svenska positioneringen som styr diskursen.

Lilly ”Eh, så vi pratar om vad det betyder att vara ett ensamkommande barn för dem och vad det betyder för samhället och vad det är som är fördomarna, typ kriminalitet eller att dem vill gå på sociala bidrag eller att dem vill göra såhär eller såhär och vad är det som stämmer och vad är det som inte stämmer och vad kan dem göra för att visa att det inte är vem de är” (Intervju med Lilly, boendecoach, 17-04-17).

Lilly talar om vad det finns för rådande föreställningar gällande ensamkommande barn i Sverige och på vilket sätt boendecoacherna talar med pojkarna om detta. Lilly menar att det finns en risk att samhället uppfattar unga asylsökanden som blivande eller redan kriminella samt bidragsberoende. Återigen kan detta kopplas till att pojkarna befinner sig i ett underläge i en maktpositionering där det är ”svenskar” som är privilegierade (Eliassi 2017) och där ansvaret ligger på ungdomarna själva att motbevisa rådande föreställningar. Det uppkommer en problematik i tanken om att målet för de unga asylsökande pojkarna är att integreras i det svenska samhället, detta eftersom att pojkarna måste bli klassificerade som ”svenska” för att kunna bli delaktiga. Enligt Mattssons (2005:149) fem principer kan en person klassificeras som ”svensk” då den är född i Sverige, har svenskt medborgarskap, båda ens föräldrar är födda i Sverige, är kulturellt svensk med svenska som modersmål och ser ”typiskt svensk” ut. Dessa olika definitioner på att vara ”svensk” blir automatiskt en uteslutande atmosfär för de unga asylsökande pojkarna som är nyanlända i Sverige, har en annan kulturell bakgrund, föräldrar födda i ett annat land, håller på att lära sig det svenska språket samt har ett utseende som inte uppfyller normen av att vara ”typiskt svensk”. De yrkesverksamma framställer pojkarna som att de bör genomgå en integrationsprocess där målet är att integreras i det svenska samhället, men detta blir problematiskt då pojkarna aldrig kommer kunna uppfylla de givna föreställningarna som finns i

samhället om att vara ”typiskt svensk”. Det är inte tillräckligt att pojkarna lär sig det svenska språket, får svenskt medborgarskap eller identifierar sig som ”svenskar”, de måste även ses som ”svenskar” av andra människor i samhället (Mattsson 2005:148). Även lärarna framställer svårigheterna som de tror att pojkarna möts av i sin process för att bli delaktiga i det svenska samhället. Melissa säger att det blir en uppförsbacke och en tuff väg för pojkarna att ta sig in i arbetslivet.

Melissa ”Många vill ju bli läkare eller advokater, de vill bli tandläkare. Efter hand som de har bott i Sverige så, ’kan vi jobba med gamla’, ’kan vi jobba med gamla kanske’. Ehm, så, så rent realistiskt är det ju tufft, det är ju uppförsbacke” (Intervju med Melissa, lärare, 25-04-17)

Samtidigt talar Ellie om att ungdomarna själva måste anstränga sig för att lära sig det svenska språket för att kunna bli delaktiga i det svenska samhället.

Ellie ”Och anstränga sig att tala svenska när man är i Sverige och att försöka att få, eh, alltså svenska kamrater och annat. För jag menar språket är ju det allra viktigaste. Annars så har man ju ingen framtid här om man inte kan tala språket som talas i landet” (Intervju med Ellie, lärare, 09-05-17).

I dokumentet BBIC som utgör riktlinjer för hur boendecoacherna ska arbeta står det även:

BBIC ”En ung person som lämnar sitt familjehem eller sitt HVB för att flytta till eget boende löper en risk att bli ensam och isolerad” (Socialstyrelsen 2015:110).

Ännu en gång framkommer vikten av att pojkarna ska försöka bli ”svenska” för att inte riskera att hamna utanför samhället (Mattsson 2005:146) vilket framställs genom hur de yrkesverksamma väljer att tala om pojkarnas framtidsutsikter. Samtidigt som lärarna uttrycker pojkarnas framtid i arbets- och samhällslivet som problematisk så står det i läroplanen som lärarna följer att alla som arbetar i skolan ska:

Lgr 11 ”bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av kön eller av social eller kulturell bakgrund” (Skolverket 2016:17).

Att lärarna ska bidra till en minskad begränsning för pojkarnas framtid är ett önskvärt mål som i praktiken kan bli svårare att genomföra med tanke på det motstånd som finns i samhället. Ett mål som står i BBIC som boendecoachernas använder sig av är:

BBIC ”Ett visionärt mål i BBIC är att de barn och unga som socialtjänsten stödjer ska ha samma chanser i livet som alla barn och unga i samhället” (Socialstyrelsen 2015:8).

Detta mål kan också ses som ett eftersträvansvärt tillstånd men normer som råder i det svenska samhället försvårar chansen för de unga asylsökande pojkarna att vara delaktiga i samhället på samma sätt som de som anses vara ”svenska”. Än en gång spelar normen om ”svenskhets” (Mattsson 2005) en avgörande roll, vilket försvårar pojkarnas situation. De unga asylsökande pojkarna har många faktorer som motverkar deras process till att bli delaktiga i det svenska samhället och de performativa handlingar som de yrkesverksamma uttrycker och vad som står i styrdokumentet kan bli en del i att reproducera diskursen om svenskhet.

5. Slutsatser och diskussion

Detta avslutande kapitel är en genomgång av de slutsatser som analysen resulterat i och besvarar de frågeställningar och syfte som presenterades i problematiseringen. Det förs även en avslutande diskussion kring vilket kunskapsbidrag som uppsatsen ger och förslag till vidare forskning.

5.1 Slutsatser

Syftet med studien har varit att undersöka vilka diskurser som präglar integrationen av unga asylsökanden. De två frågeställningarna har riktat sig direkt till materialet och har även fungerat som ett stöd för att besvara syftet. Då vi valde att dela upp analysen i två delar baserat på frågeställningarna har det växt fram två tydliga slutsatser som presenteras nedan.

5.1.1 Reproduktion av svensketsdiskursen

Som den första delen i analysen visar finns det en välvilja hos både lärarna och boendecoacherna att det ska gå bra för de unga asylsökande pojkarna. Samtliga intervjupersoner talar om vikten av att finnas till för ungdomarna och infinna sig i den roll som behövs. Det kan handla om att inta en storebrors- eller mammaroll exempelvis. Trots de yrkesverksammas goda intentioner skapas dock en maktrelation mellan dem och ungdomarna som motsvarar en större samhällsstruktur där "svenskhet" motsvarar det dominanta (De los Reyes 2005:234). Denna maktrelation blir bland annat tydlig när intervjupersonerna definierar vad en "vanlig svensk" är och även vad "svenskhet" inte är. Den som positionerar sig som svensk och godtas som det av andra innehar följaktligen makten att påverka och sätta gränser för diskursen (Eliassi 2017). I anslutning till detta skapas även en exkludering av de unga asylsökande pojkarna då de står utanför "svenskheten". Som ett resultat av det uppkommer utestängningsprocedurer (Foucault 1993) som grundar sig i bland annat att pojkarna inte talar "rätt" sorts svenska (Hertzberg 2003). Mönstret som växer fram i den diskurs som skapas av lärarna och boendecoacherna samt styrdokumentet är att det finns ett dolt maktförhållande till de unga asylsökande pojkarna. Dessa mönster tar sig uttryck i att "svenskheten" blir en positionering som medför privilegier och möjligheter i samhällslivet (De los Reyes 2005). Även utestängningsprocedurerna blir en del i detta mönster som skapar exkludering av ungdomarna. De mönster som växt fram utifrån analysen kan ses som en del i ett större samhällsmönster där föreställningar om vad "svenskhet" är och inte är definieras utifrån vissa kriterier. Detta visar exempelvis Mattsson (2005:149) genom sina fem principer om gränsdragning för "svenskhet". Slutsatsen utifrån detta blir således att de yrkesverksamma trots sin välvilja är en del i att reproducera

diskursen kring vad ”svenskhets” är. Det i sin tur bidrar till att skapa bilden av de unga asylsökande pojkarna som ”icke-svenskar” utan privilegiet att påverka diskursen.

5.1.2 Integrering som eget ansvar

Den andra delen i analysen bygger vidare på del ett, som ett resultat av ”svenskhets” som maktposition och de utestängande procedureerna. Del två redogör således för hur de unga asylsökande pojkarna genomgår en slags anpassningsprocess för att ”bli svenska” samt hur integration ses som det slutgiltiga målet men kanske egentligen inte går att uppnå. Analysen visar att strävan efter integration är en viktig del i arbetet med ungdomarna, det är något som samtliga intervjupersoner anger som en central del i sitt arbete. En del i att ”bli svensk” är att hantera det svenska språket som både Mattsson (2005) och Hertzberg (2003) beskriver. Det svenska språket blir således en avgörande faktor för att ungdomarna ska bli en del av samhälls- och arbetslivet (Socialstyrelsen 2015:39). De yrkesverksamma sätt att tala om hur ungdomarna ska integreras och anpassa sig till det svenska samhället blir en performativ handling (Butler 1993) som bidrar till att skapa en kategorisering av dem som annorlunda och ”icke-svenska”. Samtidigt som de unga asylsökande pojkarna antas genomgå en anpassningsprocess för att bli svenska skapas detta annorlundaskap genom performativa handlingar som kategoriserar dem som ”icke-svenskar”. Det går följaktligen att ifrågasätta om integrering som slutgiltigt mål verkligen är möjligt. Om ”svenskhets” är kopplat till kriterier som exempelvis svenska som modersmål och en som är född i Sverige (Mattsson 2005) är en konsekvens av svenskhetsdiskursen att pojkarna aldrig kommer att ses som ”riktiga svenskar”. De unga asylsökande pojkarna ska således genomgå en anpassningsprocess som de aldrig kan slutföra. Parallellt med detta finns det föreställningar om dessa ungdomar som är kopplade till en stereotyp bild om dem som kriminella, bidragsberoende och utanför det svenska samhället (Mattsson 2005:146). Intervjuerna bekräftar även att detta är en fördom som ungdomarna stöter på och exempelvis i intervjun med Lilly redogör hon för hur de talar med ungdomarna om hur de kan visa att detta inte är dem. Slutsatsen av det här blir således att ungdomarna själva ansvarar för att integreras och motbevisa de föreställningar som existerar kring unga asylsökanden.

5.2 Diskussion

Denna uppsats har som tidigare nämnts som syfte att undersöka vilka diskurser som präglar integrationen av unga asylsökanden. Skulle studien återupprepas eller ställa upp andra frågeställningar skulle troligtvis en annan version av verkligheten presenteras. Vi har således bidragit med att presentera en version av verkligheten som de yrkesverksamma och styrdokumenterna producerar genom diskurser och performativa handlingar.

Tidigare forskning beskriver integrationsprocessen och ”svenskhet” som exkluderande vilket även vi i vår studie har identifierat genom intervjuer och styrdokument. En del forskning lägger stort fokus på begreppsanvändning av till exempel termer som invandring och vad det har för betydelse i samhället. Brännström (2015) syftar i sin artikel till att undersöka användningen och betydelsen av invandrapolicyn och hur den historiskt sett har kommit att förändras. Eliassi (2017) har emellertid ett perspektiv på socialtjänsten och diskuterar rasism i anslutning till integration. Tholin (2014) har till skillnad från exempelvis Brännström (2015) och Eliassi (2017) ett större individfokus. Han analyserar olika styrdokument inom skolan för att söka mönster i materialet som synliggör maktstrukturer. Han talar även om den ”svagaste gruppen” som kan motsvaras av individer med annan etnisk bakgrund än svensk. Samtliga av dessa författare har identifierat ett utanförskap på olika samhällsnivåer ner till individnivå. Det vi menar saknas är hur yrkesverksamma och styrdokument framställer unga asylsökande pojkar genom språket och vilka effekter detta får för pojkarna. Därav har en diskursanalys i anslutning till performativitet varit central.

Genom analysen har mindre mönster som till exempel ”svenskhet”, maktpositioneringar, utestängande procedurer och anpassningsprocesser blivit synliga. Dessa mönster kan ses som en del i ett större samhällsmönster där ”svenskhet” är normen och det ”icke-svenska” det som exkluderas. Anledningen till att de ingår i ett större samhällsmönster skulle kunna förklaras genom hur de yrkesverksamma förhåller sig till föreställningar om andra samhällsaktörers syn på pojkarna. Förhållningssättet till andra samhällsaktörer leder emellertid till ett krav på pojkarna att förändra och anpassa sig för att passa in i det svenska samhället. Följaktligen innebär det, beklagligt nog, en misslyckad integration. Misslyckad i den bemärkelsen att tanken om andra aktörers syn på pojkarna är viktigare än själva inkluderingen. Således kan även integrationsbegreppet problematiseras och ifrågasättas. Integration verkar snarare handla om en anpassning till den svenska kulturen för att unga asylsökanden ska kunna tolereras istället för att inkluderas. Kanske behöver det därför talas om en inkluderingsprocess istället för en integrationsprocess. Frågan är om detta skulle innebära en mer inkluderande process istället för en tolerans av det som anses ”icke-svenskt”. Vad vi anser ”svenskt”

och ”icke-svenskt” kan i sin tur också problematiseras. En fråga en kan ställa sig är vad det egentligen innebär att vara svensk och hur en blir det.

Vi anser att ett viktigt kunskapsbidrag i denna studie har varit att visa hur yrkesverksamma kring unga asylsökande pojkar bidrar till att reproducera diskurser om ”svenskhet” genom diskursanalys och performativitet. Performativitet är kanske det största bidraget då det finns begränsad forskning kring detta begrepp i anslutning till föreställningar om ”svenskhet” och integration. Förslag till vidare forskning hade möjligtvis kunnat vara att göra en mer omfattande forskning på ett bredare område. Denna studie har endast inriktat sig på språkliga praktiker på grund av tidsbegränsade aspekter. För att utöka studien hade även ickespråkliga praktiker kunnat studeras, exempelvis genom observation. Ett större metodologiskt bidrag vid vidare forskning hade därför kunnat använda sig av ett genealogiskt angreppssätt då detta innefattar även ickespråkliga aspekter (Bergström & Boréus 2012:359–360).

Källförteckning

Böcker

Ahrne, Göran och Svensson, Peter (2011), *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber AB.

Alvehus, Johan (2013), *Skriya uppsats med kvalitativ metod: en handbok*. Stockholm: Liber AB.

Ambjörnsson, Fanny (2006), *Vad är queer*. Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur.

Bergström, Göran och Boréus, Kristina (2012), *Textens mening och makt - metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur AB.

Bryman, Alan (2008), *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber AB.

Butler, Judith (1993), *Bodies that matter: on the discursive limits of "sex"*. New York: Routledge.

Börjesson, Mats (2003), *Diskurser och konstruktioner - En sorts metodbok*. Lund: Studentlitteratur.

Börjesson, Mats och Palmblad, Eva (2007), *Diskursanalys i praktiken*. Malmö: Liber AB.

Eriksson-Zetterquist, Ulla och Styhre, Alexander (2007), *Organisering och intersektionalitet*. Malmö: Liber AB.

Fahlgren, Siv (1998), *Diskursanalys, kunskap och kön - ett försök att utveckla en teoretisk ram och ett arbetssätt för en diskursanalys av vetenskapliga texter*. Umeå: UmU Tryckeri.

Foucault, Michel (1993), *Diskursens ordning*. Stockholm: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.

Thurén, Torsten (2007), *Vetenskapsteori för nybörjare*. Malmö: Liber AB.

Artiklar

Azar, Michael (2005), Det symboliska objektet – Delen, delandet och den nationella gemenskapen, i (red) De los Reyes, Paulina och Kamali, Masoud (2005).

Brännström, Leila (2015), *Embodying the Population: Five Decades of Immigrant/Integration Policy in Sweden*. Lund: Nordisk juridisk tidsskrift. Publicerad 2015-01-01.

De los Reyes, Paulina (2005), *Intersektionalitet, makt och strukturell diskriminering*. I De los Reyes, Paulina och Kamali, Masoud. (2005). *Bortom vi och dom - Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*. SOU, 41.

Dychawy Rosner, Irena (2016), *Migration as a social process - the economic migrants and the refugees*. Malmö: Malmö University.

Eliassi, Barzoo (2017), *Conceptions of immigrant integration and racism among social workers in Sweden*. Kalmar: Department of Social Work, Linnaeus University. Publicerad 2017-01-03.

Hertzberg, Fredrik (2003), *Gräsrotsbyråkrati och normativ svenskhet - Hur arbetsförmedlare förstår en etniskt segregerad arbetsmarknad*. *Arbetsliv i omvandling*, (7), 1-271.

Mattsson, Katarina (2005), *Diskrimineringens andra ansikte - svenskhet och "det vita västerländska"*. I De los Reyes, P., & Kamali, M. (2005), *Bortom Vi och Dom – Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*, SOU, 41.

Nilsson Folke, Jenny (2017), *Lived transitions: experiences of learning and inclusion among newly arrived students*. Stockholm: Department of Child and Youth Studies.

Tholin, Jörgen (2014), *"Swedishness" as a norm for learners of english in swedish schools: a study of national and local objectives and criteria in compulsory schools*. Göteborg: Scandinavian Journal of Educational Research.

Övriga källor

FoU Helsingborg /Integrationsprojekt Unga analfabeter.

Tillgänglig: <https://fou.helsingborg.se/exempelsida-2/integrationsprojekt-unga-analfabeter/>. (Läst 2017-05-20.)

Regeringskansliet (2016), *Ett nytt ersättningssystem för mottagandet av ensamkommande barn och unga*.

<http://www.regeringen.se/>. (Läst 2017-05-22.)

Skolverket (2016), *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Tredje uppl.

<https://www.skolverket.se/>. (Läst 2017-05-22.)

Socialstyrelsen (2015), *Grundbok i BBIC, barns behov i centrum*.

<http://www.socialstyrelsen.se/>. (Läst 2017-05-22.)

Vetenskapsrådet (2002), *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*.

<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>. (Läst 2017-04-05.)

Intervjuschema

Vi är två studenter som läser sjätte terminen på kandidatprogrammet Equality and Diversity Management vid Lunds Universitet. Vi skriver just nu vår kandidatuppsats där syftet är att studera vilka föreställningar som finns bland yrkesverksamma gällande gruppen unga asylsökande pojkar med avsikt att synliggöra diskurser. Intervjuerna är en del i att uppfylla studiens syfte och kommer sedan att analyseras med hjälp av en diskursanalys. Intervjun kommer att ta minst en timme och spelas in för att senare kunna transkriberas. Deltagandet är frivilligt och du som intervjuperson kan hoppa av om du önskar och avbryta intervjun när som helst. Således har du som intervjuperson rätt att själv bestämma över din medverkan. Alla uppgifter om de delaktiga i undersökningen hanteras med största möjliga konfidentialitet och personuppgifter hanteras på ett sådant sätt att obehöriga inte får tillgång till dessa. Följaktligen kommer intervjupersonens identitet att skyddas genom att namn och arbetsplatser tilldelas pseudonym. Uppgifterna som samlas in i undersökningen kommer endast att användas för studiens syfte och inte i något annat sammanhang.

Inledande frågor

1. Kan du berätta vad ditt arbete innebär?
2. Hur länge har du arbetat med den här gruppen pojkar?
3. Vilka dokument styrs ni av och använder i ert arbete?

Relation mellan personal och gruppen pojkar

4. Kan du berätta om hur det gick till när du började arbeta med denna grupp pojkar?
5. Hur kom det sig att du intresserade dig för att jobba med unga asylsökanden?
6. Kan du beskriva din relation till pojkarna?
7. Hur skulle du beskriva en arbetsdag med pojkarna?
8. Upplever du att det finns hinder i ditt arbete med gruppen unga asylsökande pojkar? (Om ja: vilka hinder? Om nej: hur tror du det kommer sig?)
9. Hur tror du att dina kollegor upplever kommunikationen med pojkarna? Hur upplever du den?
10. Hur tror du att pojkarna ser på relationen till er i personalen?

11. Hur tror du att pojkarna upplever sin boendesituation? /Hur tror du att pojkarna upplever sin tid i skolan?

Kultur och språk

12. Kan du ge exempel på någon situation då det uppstått missförstånd mellan er i personalen och pojkarna på grund av språkbarriärer?
13. På vilket sätt bemöter och arbetar man med det faktum att pojkarna är analfabeter?
14. Upplever du att språkskillnaderna kan vara problematiska? (Om ja: på vilket sätt och hur skulle man i så fall kunna förebygga detta? Om nej: Vad i ert arbetssätt är det som gör att det inte är problematiskt?)
15. Tar man tillvara på pojkarnas modersmål och tidigare kunskaper i lärandesyfte?
16. Upplever du att det finns kulturella skillnader mellan personalen och pojkarna?
17. Finns det utrymme för pojkarna att dela med sig av sina egna erfarenheter och kunskaper från sitt hemland? (I så fall på vilket sätt?)
18. Har du någon gång upplevt en situation där en så kallad "kulturkrock" uppstått?

Framtidsutsikter

19. Hur tror du att pojkarnas framtidsutsikter ser ut gällande arbets- och samhällslivet?
20. Vad tror du krävs för att pojkarna ska bli delaktiga i samhället och arbetslivet?
21. Tycker du att arbetssättet ni använder er av för att jobba med pojkarna fungerar? (Om ja: vad är det som gör att det fungerar, om nej: vad är det som gör att det inte fungerar?)

Avslutning

22. Har du haft föreställningar om den här gruppen pojkar som har förändrats med tiden?
23. Är det något du vill tillägga?